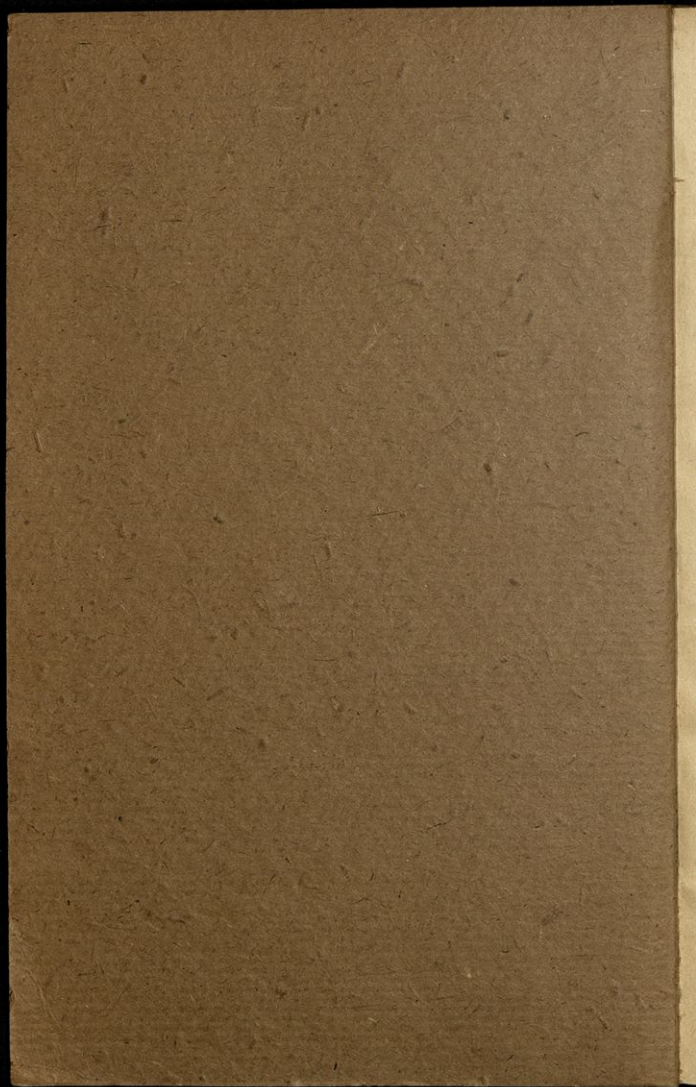

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

111305

1.

Zbirka narodnih pripovedek.

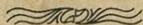

H¹ Pavle pred sabo velikanskega moža v zeleni opravi.

I. Zvezek.

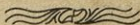
Zbirka

**narodnih pripovedk
za mladino.**

Spisal

J. P. Planinski.

I. zvezek.

V Ljubljani 1907.

Založil J. Giontini. — Tiskala „Katoliška Tiskarna“.

1. zvezek

111305

111305

F2e 1296/1953

395391296

I.

O Pavličku in vetru.

Svoje dni je živela uboga vdova, ki je imela edinega sinka, po imenu Pavlička. Toda jako neokreten je bil: vse ji je naredil narobe, kar koli je počel.

Kakor je delal Pavliček, tako je nadaljeval Pavle. Bil je namreč tako zabit, da mu ga ni bilo enakega. Da je živel sebe in staro mater svojo, hodil je kamenje razbijat na cesto. Seveda je bilo to slabo življenje: suh kruh, suhi žganci in voda, to jima je bil vsakdanji živež.

Nekega dne pa pride Pavliček po opravih k gospodi, ki je ravno obedovala. Kaj je vse videl ubogi Pavliček ondi na mizi! Kar sline so se mu cedile, videčemu toliko in tako raznovrstnih jedil.

Vračajoč se domov, premišlja in premišlja, ker mu le ne gre v glavo, zakaj se nekaterim ljudem tako dobro godi, da toli dobro jedo in pijo in malo ali celo ničesar ne delajo, on pa se mora toliko ubijati s kamenjem na cesti. To mora biti drugače! — Tako si misli, ko maha proti domu. Hitreje ubira korake, da pove materi čim prej, kaj je videl pri gospodi.

„Mati“, pravi Pavle, stopivši v vežo, kjer mati ravno pripravlja kosilo, „mati, povejte no,

zakaj gospoda tako dobro živi, kakor sem videl danes? Kaj so vse nanosili na mizo, mati, to bi morali videti! In jaz sem si mislil: Če ti ljudje lahko žive tako dobro, zakaj bi li midva zmerom otepala same suhe žgance in nezabeljen močnik!“ „Ej, saj ne veš, kako je to“, zavrne ga mati, „gospoda lahko dobro je in pije, saj pa tudi drgnejo ves ljubi božji dan po popirji ... Pa kaj bi ti pravila!“

Ali zabitemu Pavličku le ne gré v glavo, kako je sploh mogoče, na tak način toliko si služiti. „Saj vendar tudi jaz delam in razbijam dan na dan trdo kamenje na cesti, pa si le ne moreva z materjo nič opomoči. Čakaj, zdaj bodem pa nekaj naredil“, pravi Pavliček, „in sicer nekaj takega, iz česar bodo videli, da Pavliček ni karsibodi!“

Solnce še ni razlilo jutranjih žarkov po planjavah, ko Pavliček vstane. Velik kos popirja vzame s seboj, ureže si v bližnjem grmu precej debel klin in hajdi ž njim na trato! Tukaj sede in jame s klinom tako neusmiljeno drgniti po popirji, da ga skoro raztrga na drobne kosce. „No“, misli si, „zdaj bomo pa tudi pri nas živel drugače; že opoldne se mora pokazati, kaj to pomaga! To mora biti jedi, dobrih jedi gori, da se bode kar miza šibila.“ Ko pride opoldne domov, že ugleda na mizi pripravljeno vsakdanje kosilo: močnik in žgance. „Ti preklicani močnik in ti žganci suhi!“ huduje se Pavliček in kliče

mater v hišo, rekoč: „Mati, zakaj pa niste danes pripravili kaj boljšega? Mislil sem, da bode vse teklo od same masti in pijače! Saj sem vstal, ko ste še spali, in solnce je bilo še daleč za gorami, ko sem šel na trato s popirjem in klinecemer tako drgnil po popirji, da mi še trohe ni ostalo od njega.“

„Moj Bog, take glave! Sam oče nebeški ti podeli malo pameti!“ vzdihne mati in nadaljuje: „Denarja ni, denarja, Pavle, da bi mogla midva tako živeti, kakor živi gospoda.“

„Kako neki? Saj sem ga vendar zaslužil, če sem ves božji dan drgnil po tistem popirji, kakor pravite, da dela gospoda!“

„Saj ni, da bi človek govoril s tabo“, reče starka. „Pojdi, pojdi rajši prosit moke, da ti najprej spečem kruha in potem šele kaj boljšega!“

Poslušen je bil Pavliček, to dobro svojstvo je imel izza mladosti. Izbil si je takoj vse prejšnje misli iz glave, oprtal si pleten koš in odšel brez ugovora po svetu, da bi prosil moke pri dobrih ljudeh.

Ni mu bilo treba dolgo prosjačiti, skoro je imel zvrhan koš. — „No“, misli si Pavle, „ali bodo mati veseli, ko jim prinesem poln koš tako lepe bele moke! Reči moram pa tudi, da so ljudje vendarle dobri; kadar me mati pošljejo po moko, pritresem je koj polno vrečo. Danes je nesem celo zvrhan koš. Takšno potvico mi bodo spekli

mati, da se bodo kar cedilo iz nje; pa bodeva lepo jedla z materjo.

Tako govoreč stopa Pavle počasi vkreber.

„Še ta hrib, pa sem doma! Kaj, ko bi si nekoliko odpočil, preden grem čez hrib? Ne, rajši bodem pospešil korake, da mater prej razveselim; odpočijem si pa doma pred vežo! Mati mi vzamejo koš z rame, pa ga odneso v kaščo ter tam stresejo v polovnik ali pa še v četrtniko, če ne pojde v polovnik.“

Hitro ubira korake preko hriba. Zdajci potegne silen veter, in mahoma je Pavle ves bel po hrbtu. Toda veter brije čimdalje huje in izpiha polagoma Pavletu vso moko iz koša. Ubožec tega ne zapazi, niti ne tega, da je koš dosti lažji. Tako prispe že blizu doma. Kakšno vriskanje je bilo to in ukanje in petje, ko je videl, da ga mati gleda s praga in ko jo je v duhu videl tako veselo lepe bele moke!

Ali veselje se mu izpremeni v žalost in jezo, ko mu mati razprta koš, prav prazen koš.

„Sam Bog ve“, prične Pavle, „da sem imel do vrha poln koš lepe bele moke, take, da jo je bilo veselje gledati, in zdaj, Bog si ga vedi, kdo mi jo je pokral tako tiho iz koša, da še čutil nisem.“

Starka ne ve, ali bi se smejala ali jezila zaradi svojega sina, ker je tako neumen, da je šel s košem moke prosit. „Kaj bode s tem človekom!“

Pavle se ne more dosti jeziti in zabavljati tistemu, ki mu je ukradel moko. Mati pravi, naj molči, saj mu je veter odnesel moko iz koša.

To je Pavletu dosti. „Kaj, veter mi jo je odnesel? Le čakajte, mati, takoj grem nanj, in še rad mi vrne moko, rad, prav rad! Takoj grem gori na hrib in ga premikastim, da mu bode dovolj!“

In že se napravlja, da pojde. — Mati ga zadržuje in miri, rekoč, da je veter taka sapa, ki je pihala in mu odnesla moko, ker je ni imel pokrite v košu, in iztežka ga obdrži, da ne gre takoj nad veter. — „Bodisi“, pravi Pavle, „ali jutri grem na vse zgodaj, in videli bode, mati, da prinesem vso moko nazaj; pa ne jaz, ampak veter sam mi jo pritrese.“

Drugo jutro se zarano vzbudi, zagradi gorjačo izpred koč in hajdi na hrib nazaj, kjer je nosil moko domov.

Ko pride na vrh, ustavi se in kriči, da se razlega daleč naokrog.

„Moko hočem nazaj, ti preklicani tat! Moko mi daj nazaj, katero si mi ukradel! Kaj bodeva sedaj jedla z materjo, ko nimava moke! Samo pridi mi pred oči, bodeš že videl, komu si kradel; vse kosti ti starem in zmeljem v solnčni prah!“

Ko se tako huduje, hipoma uzre Pavle pred sabo velikanskega moža, vsega v zeleni opravi. Vendar mu ne upade pogum, temveč jezen mu zakliče: „Ali si ti oni veter, ki mi je vzel moko?“

Če si, le takoj z moko nazaj, sicer se ti ne bode godilo dobro, ti tat ti, ki nama z materjo moko kradeš!“

„Da, prijatelj, veter sem“, ogласi se velikan.

„Nič prijatelj! Moko nazaj, če ne ...“ hu-
duje se Pavle.

„Prijatelj, potrpi in ne jezi se“, pravi zeleni mož. „Moke ti sicer ne morem vrniti, zakaj raztresel in raznesel sem jo čez hribe in doline, da ti je ne zbero vsi ljudje vsega sveta. Vender, da se utolažiš, dam ti za odškodnino to-le pišče. Kadar ne bode denarja, reci: „Piška, stresi se!““

In glej, pri tej priči odleti od piščeta, katero je postavil velikan na tla, devet cekinov. Takoj nato izgine velikan in ž njim onih devet cekinov, le pišče ostane pred Pavletom, kateri ga pobere in dene v koš. Zdaj je Pavle še bolj vesel in zadovoljen nego prej z moko.

„Zdaj bode šele veselje doma, zdaj! Živela bodeva z materjo kakor dva grofa, pa mi ne bode treba več razbijati kamenja po cesti! Oh, pa mati, mati! Samo doma bodo sedeli in kuhali. Kokoško bode treba pa večkrat stisniti, in večkrat se bode morala stresati. Sedaj grem naravnost v gostilno in se dobro okrepčam, materi pa tudi prinesem domov kaj malega za poboljšek in poliček vina; hehehe, to bode veselje!“

Ko pride v gostilno, naroči si dobro večerjo in ga tudi srka do pozne ure.

„Zunaj je tema kakor v rogu“, reče Pavle, ko se vrne v hišo, „nocoj ne grem domov, bodem koj tukaj spal, kaj mislite, oče krčmar?“

In Pavliček se postavi prav moški pred gospodarja, kakor bi hotel reči: „Zdaj smo tudi mi gospodje, plačamo lahko, več nego ti!“

Krčmar mu odgovori skoro osorno: „Mi nimamo prostora, prijatelj, za nocoj bode že dobro pod kako smreko, pa večerjo prej plačaj, potem greš lahko!“

„A tako“, pravi Pavle, „torej pojdite sem, da vam plačam, in povejte račun!“

Ko mu gostilničar našteje precejšen račun, gre Pavle h košu, katerega je postavil v kot, odgrne ga, vzame piško iz njega in jo postavi na mizo. „Ta-le bode plačala, vidite, ta-le, jaz nimam ničesar. Piška, stresi se!“

In piška se strese in otrese devet rumenih zlatov. Pavliček jih osem spravi, enega pa potisne pred krčmarja.

Potem Pavliček kokoško lepo spravi, oprta koš in se pripravlja, da bi odšel. — „Lahko noč!“ poslavlja se Pavle in hoče kreniti skozi vežo.

„Slišite, prijatelj! Saj lahko ostanete pri nas, pozno je že in trudni ste, lahko si tu odpočijete, če vam prav!“ govori mu mati krčmarica.

„A tako, tako, prej je pa gospodar rekel, da ni prostora...“

„Ej, saj ne ve ničesar, kaj bi tisto, kaj vedo moški za take stvari“, pravi krčmarica.

In Pavletu je po volji, da bode mogel tukaj prenočiti. Razprta koš in ga položi poleg postelje. Iznova pogleda vanj, ali je piška še v njem, in potlej ga dobro zakrije, da ne bi pobegnila.

Vse je že trdno spalo, le krčmarica in krčmar sta še čula in ugibala, kako bi gostu svojemu vzela čudotvorno pišče. „Že vem!“ vzklikne krčmarica, „tako-le narediva! Ujemiva našo kokoško in mu jo deniva v koš namesto one, saj je prav taka!“

„Dobro“ reče krčmar, „le hitro, in pazi, da se ne vzbudi!“

Kakor sta se dogovorila, tako sta tudi storila.

Drugo jutro na vse zgodaj odrine Pavliček proti domu. Ko se spomni, kaj nese v košu, jame na ves glas vriskati in prepevati.

„No, mati bodo veseli, kakor še nikoli, odkar jih poznam, ko bodo leteli cekini od piške! Zdaj bodo videli, da Pavle ni karsibodi. To kokoško bodem tako stisnil in tako zakričal nanjo, da se potoči kar dvakrat toliko cekinov izpod nje.“

Tako govoreč prispe domov. V veži razprta koš in pokliče mater. „Mati, pojdite brž semkaj, da vidite, kaj sem prinesel! Zdaj bodeva tudi midva živela, kakor barona; sam Bog, da sem moko izgubil; veste, mati, ne vem, kako bi bilo, da mi ni veter moke razpihal čez hribe in doline, kakor mi je rekel. Ne vem, ali bi bila tako srečna, kakor sva zdaj!“

„Pokaži vendar, kaj imaš s tisto kokoško, ki jo tiščiš v košu! Bržkone so te kje zopet prav dobro opeharili . . .?“

„Prav nič me niso opeharili, mati; le pogledjte!“ Rekši prime pišče in mu veli: „Piška, stresi se!“ Toda piška se ne meni zanj in hoče pobegniti. To je Pavličku preveč. — „Oj, ti preklicani piščanec ti, kaj ti pa je, da ne slišiš, kar ti pravim? Zadnjikrat ti rečem: ‚Piška, stresi se!‘“ — Toda vse zaman, piška hoče uiti skozi vežo. „Oho, ne uideš mi ne, vražji piščanec, tako te treščim ob tla, da pade vse iz tebe!“ — Pri tej priči popade piško in ubil bi jo, da mu mati ne zabrani.

Nato zagrabi gorjačo in gre zopet naravnost na hrib do vetra. Dospevši tja, kjer mu je prejšnji dan dal veter ono pišče, jame kričati na vse pretege, da mu kar sapa poide. In zopet pride tisti zeleni mož in ga prijazno nagovori, rekoč: „Priatelj, kaj razsajaš zopet? Saj sem te vendar odškodoval za tisto tvojo moko . . .“

„Seveda odškodoval, osleparil si me! Moko mi daj nazaj, pa bode dobro, sicer se drugače pogledava!“

„Potolaži se, prijatelj! Dam ti namesto moke ta-le prtiček, in kadar porečeš: ‚Prt, pogrni se!‘ takoj bode poln raznovrstnih jedil, kakršnihkoli si bodeš pozelel!“

Zeleni mož izgine, in Pavle je zopet utolažen. Toda tako malo zaupa vetru, da takoj poskusi

s prtom. Sede pod drevo in zakliče: „Prt, pogrni se!“ Toliko da izusti te besede, že so na prtu vsakovrstna jedila, tako da Pavliček v prvem hipu ne vé, česa bi se lotil.

Ko se okrepi, krene po hribu nizdolu.

Tudi danes gre v ono krčmo, sede za mizo in razgrne prt po nji.

„Danes bodem pa samo pil pri vas“, pravi krčmarju, „jedil imam sam boljših nego vi! Prtiček, pogrni se!“ V tem trenutku ima pred seboj mizo, obloženo z najboljšimi jedili. Vsi domačini ga gledajo začudeno. Pavle já in já, veseleč se, kako bodeta odslej lepo živela z materjo. — „A preden tega-le ne pojem“, misli si Pavle, „ne grem odtod. Zakaj bi puščal jedila, bodo pa mati zopet drugo dobili, kar si bodo izmislili.“ Zadovoljno se nasmeje pri teh in enakih mislih.

Tako se gosti zopet do trde noči in zopet mora prenočiti tukaj. Danes se krčmar celo nič ne ustavlja; takoj ima Pavliček vse pripravljeno, da si prav dobro odpočije.

Kakor prejšnjo noč piško, tako tudi nocoj krčmarica zameni prt Pavletov s svojim prtom, ki mu je zelo podoben, in drugega jutra nese Pavle domov drug prt, ki se ni hotel sam pogrniti.

Vesel in vriskajoč pride domov in jame že od daleč kričati: „Mati, ali ste kaj lačni? Kar koli si izberete, le recite, pa bode tu!“

„Kaj bodeš neki dal, saj nikoli ničesar ne prineseš domov! Moko si vso raztresel iz koša; včeraj si prinesel pišče in si ga tudi metal po hiši in kričal, da me je bilo kar strah!“

„Nič, tisto vse je bilo sleparstvo, danes bode te pa jedli, karkoli hočete. Le pogledjte!“ Rekši razgrne prt prav oblastno po mizi. „Prtiček, pogrni se!“ Toda prtiček leži na mizi in ne čuje njegovih besed. „Prtiček, pogrni se!“ veli drugič, ali prtiček se ne meni zanj. — To je Pavličku odveč. Zgrabi prt in ga raztrga tako, da ne ostane več nit pri niti. In zopet hiti proti vetru.

Ko kriči in razsaja na hribu, hipoma stoji pred njim veter tudi že jezen, zakaj že dvakrat ga je plačal za tisto moko, pa mu le še ne da miru.

„Slepar sleparski, moko mi daj nazaj, sicer bodeva orala; moko sem, po drugem te ne vprašam!“ kriči Pavliček in vihti gorjačo nad vetrom.

„Jaz te nisem osleparil“, pravi veter, „tisti gostilničar, pri katerem se ustavljaš na poti domov, oni je zamenil pišče in prt. Zatorej ti dam ta-le kij in kadar porečeš: ‚Kij, bij!‘ tedaj bode jel neusmiljeno mlatiti in biti, dokler ne porečeš: ‚Kij, nehaj!‘“

Zeleni mož izgine, Pavliček pa gre naravnost v ono gostilno, kjer so mu zamenili pišče in prt.

„Prt in pišče nazaj, sicer vam ne bode dobro in to takoj!“ vpije Pavliček, ko pride v gostilno.

Krčmar ga gleda navidezno začuden: „Kaj bledeš, prijatelj, kakšno pišče in prt naj bi ti dal?“

„Nič ne bledem, videl bodeš, kako hitro bodeta tu ukradeni stvari! Kaj ne, kij, da bode tako? — Kij, bi!“

Kij jame udrihati tako neusmiljeno po krčmarju, da je takoj pripravljen vrniti ukradeni stvari.

Ko se zdi Pavličku dovolj, veli: „Kij, nehaj!“ in kij je miren. Takoj prinese krčmar ukradeni stvari Pavličku nazaj; oboje spravi v koš in od-rine. V veži sreča še krčmarico, ki je pridrla na gospodarjevo kričanje.

„Tudi tej bi bilo dobro, da ji moj kij po-kaže, kaj zna“, misli si Pavliček. In ohlastno veli: „Za slovo naj pa še enkrat kij, bij!“ In udrihal je kij po krčmarici, da je bilo joj.

„Tako“, pravi Pavliček sam v sebi, „sedaj imata oba dovolj za plačilo svoje poštenosti.“ — Nato odide zadovoljen domov.

Prepevaje in vriskaje gre urno čez travnike, veseleč se, kako lahko in prijetno bodeta živela z materjo.

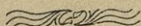
„Mati, zdaj me pa ne bodo več sleparili; imam gada pri sebi in se ne bojim nikogar več. Materi se mora odslej tako dobro goditi, kakor nikomur na svetu; samo sedeli in ukazovali bodo.“

„Pojdi, pojdi, bedak; Bog zna, kaj ti zopet roji po neumni glavi!“

V tem pótegne Pavliček prt in piško iz koša. — „Prtiček, pogrni se! Piška, stresi se!“ veli samosvestno, in v tem trenutku je na mizi vse polno najboljših jedil, in tudi od piške odleti devet cekinov.

„Mati, glejte“, pravi Pavliček, „kadarkoli se nama bode zazdelo, pa bodeva tako-le zaklicala piški in prtiču.“

Dobro in zadovoljno sta živela odslej mati in Pavliček.

II.

„To je božje pa najino!“

Oče je imel tri sinove. Na smrtni postelji izreče poslednjo voljo: „Moja prva dva sinova imejta vsak polovico posestva, najmlajši pa“ — Preden more izgovoriti, zatisne oči za vedno.

Starejša dva brata sta po očetovi smrti zelo grdo ravnala z mlajšim bratom; niti jesti mu nista hotela dajati, sama sta sedala za mizo, mlajšega niti klicala nista.

Nekega dne pride star berač v hišo in ju prosi miloščine. Osorno ga zavrneta brata, rekoč, da še sama nimata kaj jesti.

Najmlajšemu bratu, ki je čepel tiho v za-
pečku, zasmilil se je tuji mož. Reče mu: „Ljubi
moj mož, ne prosite ju, saj še meni ne dajeta
ničesar, ko sem njiju rodni brat!“

Berač se obrne k njemu in mu reče: „Ti, deček, pojdi z mano po svetu, saj so še dobri ljudje, katerim se bodeva smilila!“

Mladenič se nič ne pomišlja, temveč stopi z zapečka, reče bratoma: „Z Bogom!“ in odide z beračem.

Spotoma prideta do krasnega gradu, kjer prosita prenočišča in večerje. Dobita oboje.

Pri večerji vpraša berač, ali ima graščak hčer, da bi jo dal temu mladeniču.

Povedo mu, da ima grajski gospod zalo hčerko, a da mora priti takšen zet, ki bi naredil, da bi v jedni noči zrasla okolu gradu vinska trta, na kateri bi viselo grozdje v češuljah po brajdah, da bi pili vino od tistega grozdja na svatbi.

—Stari berač gre nato h grofu in ga vpraša, ali ostane mož-beseda.

„Kakor sem dejal, tako bode; oni mladenič ki to naredi, dobi jo!“

Starec se prikloni in odide v družinsko sobo, kjer pripravijo njemu in mladeniču posteljo.

Ko drugo jutro graščak vstane, opazi takoj, da so vsa okna preprežena z zelenjem; hoče odpreti okno, ali ne da se, tako je obrasla vinska trta ves grad; velikanski grozdi vise v češuljal na nji.

„No, sedaj je prišel čas, da dam hčerko možu, samo rad bi vedel, kdo je!“ govori gro strmeč.

Vrata se odpro, in starec z mladeničem stopi v sobo.

„Gospod grof“, nagovori ga berač, „ako ste še mož-beseda, evo mladeniča, ki dobi hčerko vašo v zakon!“

Grof pokliče hčerko in ji pokaže mladeniča. Grofica je zadovoljna ž njim.

„Kdaj pa odideta, in kje napravimo svatbo?“ povprašuje grof.

„Kaj vam treba vedeti!“ odvrne berač. „Imeli ne bomo niti gosti niti svatbe; takoj odpotujemo in sicer peš. Ako ji mislite dati kaj za doto, le dajte ji, ali tudi tega ni treba; vsega bode imela obilo!“

„Vsaj toliko mi povejte“, pravi grof, „kam greste, da bodem mogel časih k nji!“

„To zveste vse o svojem času!“ odgovori berač. „Zdaj nam dajte hčerko, da se odpravimo!“

Preden se poslove, dobi mladenič še krasno viteško opravo od grofa. Potem odidejo.

Ko pridejo iz gradu, stopi berač k mladeniču in mu zašepeta na uho: „Karkoli te bode vprašala nevesta, odgovori: ‚To je božje pa najino!‘“

Potem stopa starec dalje, mladenič in njegova nevesta pa za njim.

Spotoma ugleda nevesta veliko čedo ovac, volov in krav ter vpraša ženina: „Čigave so one čede?“

„To je božje pa najino!“ odgovori mladenič, kakor mu je naročil starec.

Pridejo mimo velikih gozdov in travnikov, in grofica vpraša istotako; mladenič ji tudi sedaj odvrne: „To je božje pa najino!“

Zdaj pridejo mimo velikanskega grada, okolo katerega se razprostirajo lepi vrtovi.

„Čigav je ta grad, in čigavi so ti vrtovi okrog njega?“ vpraša nevesta.

„To je vse božje pa najino!“ odgovori ji mladenič.

Berač zavije naravnost v ta grad. Posli hodijo v grad in iz gradu, vse je v redu po hlevih in dvorih, samo gospodarja in gospodinje ni nikjer.

Zdaj se obrne berač proti obema in jima govori: „Vse to bogastvo in imetje je vajino; bodita si dobra, pa vama pojde vse lepo izpod rok! Naročim vama pa, in dobro si zapomnita: Nikdar naj ne gre od tega gradu berač, da ne bi dobil, česar zahteva, sicer bode konec bogastvu in sreči, in berača bodeta, kakršen sem jaz!“

Ko to izgovori, poslovi se in odide.

Novi grajski gospodar da postaviti okrog gradu straže, da bi dobro pazile na vsakega berača, ki bi prišel mimo gradu ter ga ustavile in dovedle pred graščaka ali graščakinjo.

Leto dnij mine, ne da bi prišel berač mimo gradu. Mineta dve leti, tudi v drugem letu ni nobenega.

Grajski gospodar spozna, da so tolike straže nepotrebne, zatoorej jih razpusti.

„Saj se berač sam zglesi v gradu, če pojde mimo, in dobil bode, česar zahteva“, misli si mladi graščák.

Že je teklo tretje leto, a še se ni zglasil berač v gradu.

Nekdaj popóldne sedi mlada grajska gospá s svojo hčerko v naróčaji na vrtu.

Kar ugleda dôli pod gradom starega berača. Stopi k vrtni ograji in ga pokliče, ali berač se ne méni za klicanje, nego stopa počasi dalje.

Grajska gospá pošlje deklo za njim, rekoč, naj ji privêde berača v grad.

Berač se res vrne, in gospá mu pravi, da dobi, česarkoli zahteva.

„Dajte mi svoje zalo hčerko“, pravi berač, „in sicer spečeno v razbeljeni peči.“

Gospa se silno prestraši, ko izusti berač te besede.

Pokličejo graščaka, ki nagovarja berača, naj zahteva, česarkoli si želi, vse drugo mu dá od srca rad, samo tega naj ne zahteva.

Ali berač ne umakne svoje zahteve; hčer naj mu dadó, sicer odide.

Ko ne izdadó vse prošnje gospejine in graščakove, zapové grajski gospod, naj se zakuri peč in ko se razbeli, naj se vrže vánjo mala hčerka.

Nezavestno graščakinjo odnesó v postelj, a tudi graščak neče gledati, kakó mu bode umiralo najdražje bitje na svetu.

V tem se je razbelila peč, in berač prime drobno dete ter je vrže v ogenj, potem zapre pečna vratca.

Malo hipov pozneje velí berač, naj vzmó dekletca iz peči, a glej čudo! — Deklica stoji v kotu peči, čisto nepoškodovana!

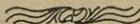
Takoj hití jeden služnikov grajskemu gospodu in gospé povedat, da hčerka še živi in da se ji ni zgodilo nič žalega.

Deklica pa je bila zdaj še trikrat lepša nego prej.

Grajski gospod in gospá se silno razveselita, ko stopita v sobo in jima prihiti naproti nedolžna hčerka.

Berač izpregovori: „Zdaj vidim, da sta res poslušna in da se ravnata po tem, kar sem vama naročil. Jaz sem namreč tisti, ki sem vaju privêdel v le-ta grad. Odslej se vama ni treba več ravnati po mojem naročilu; delajta, kakor samá vesta in znata, da bode prav! Jaz, ki stojim pred vama, nisem nihče drug nego sam — Kristus.“ — Nato izgine.

Graščák in graščakinja pa sta živela odslej sréčno in zadovoljno.

III.

Kakó je neki hlapec svojemu gospodarju posvetil domóv.

Živel je oče, ki je imel tri sinove. Po njegovi smrti je dobil vsak sin precejšen delo četovega imetja. — Starejša dva brata sta bila varčna, mlajši pa je bil velik zapravljivec. Raztrosil je skoro ves denar, starejša dva sta pa le gledala, kakó bi si še kàj pridobila.

Zató gré starejši brat služiti skopega bogatina. Pogodita se takó, da plača óni, ki se prvi pokaže jeznega, drugemu tri mernike denarja.

Takoj prvi dan pošlje gospodar hlapca v gozd drevje sekat, a živeža mu ne dá nič s seboj. Ukaže mu zajedno, da mu mora pripeljati poln voz domóv.

Gladen in žejen seka hlapec ves božji dan drevje v gozdu in ko naseka dovòlj, naloží drevesa na voz in jih pelje domóv.

Gospodar ga vpraša, ali je káj jezen. — „Kakó ne bi bil jezen“, odgovorí hlapec nepremišljeno, „ko sem moral ves dan takó trdo delati in še lačen biti!“

S temi besedami je zapadel hlapec gospodarju tri mernike denarja, in gospodar ga zapodi iz službe.

Žalosten pride starejši brat domóv in pove bratoma, kakó se je gospodarju zadolžil za tri mernike denarja.

Sedaj se odpravi srednji brat k istemu gospodarju in se tudi pogodi ž njim, da zapade óni, ki se prvi ujezi, tri mernike denarja

Gospodar ga pošlje, kakor prvega, v gozd, naj do večera naseka poln voz drevja. Dá mu pa s seboj zapečatenó torbo z jedjó in pijačo in mu veli, da je ne sme odpreti.

Ves dan seka hlapec, da mu lije pot z obraza, in ko naseka dovólj, naloži drevje in je pelje domóv.

Gospodar ga vpraša, ali je kaj jezen, a hlapec odgovori, da prav nič.

Nekega dné ga pošlje zopet v gozd drevesa sekati, ali namesto volóv mu velí vpreči dva bika. Že na poti v gozd sta mu nagajala takó, da je ves upehan prišel tjà. Ko naseka dovólj dreves, naloží jih, požene in pelje domóv. Ne pelje dolgo, ko se mu bika splášita. Odtrgata se in dirjata proti dômu.

Hlapec mora pustiti voz na cesti in iti sam domóv. Domá pové gospodarju, kaj se je zgodilo, in ko ravno pripoveduje v največji jezi, kakó sta mu bika nagajala, ustavi ga gospodar, rekoč: „No, ali si pa mōrda kaj jezen zaradi tega?“ — „Kdo bi ne bil!“ odgovori hlapec in zapade takó tri mernike denarja.

Žalosten, kakor starejši brat, vrne se tudi ta domóv.

Mlajši bratec, premetena glávica, ki je že davno pognal ves denar, posmehuje se jima in se odpravi k onemu gospodarju, s katerim se pogodí takó, kakor njegova brata.

Drugo jutro ga pošlje gospodar v gozd drevje sekat. S seboj mu dá zapečatenó torbo z jedjo in pijačo, rekoč, da je ne sme odpreti.

Ta gre res v gozd, izpreže, da se vola pasetá, leže tam v senco pod drevó in trdno zaspí. Ko ga gladni želodec prebudí, odpre torbo, dobro se najé in napije ter zažene torbo na tla, potem pa zopet zaspí in spí do mraka.

Ko se zmračí, vzdigne se in pelje počasi s praznim vozom domóv. Spotoma še sekiro skrhá ob skali, da ni za rabo.

Ko pride domóv, vpraša ga gospodar, koliko je nasekal in kje so drevesa. Hlapec odgovori, da jih ni mogoče ne prinesti ne pripeljati. „Le pogledjte sekiro, kakó je skrhána“, pravi hlapec.

Tretji dan mu veli gospodar, naj vpreže dva bika v voz in naj gré po drevesa v gozd.

Hlapec stori tako. Toda ko pride v gozd, ubije óna bika in ju naloži na voz, potem pa gre domóv, rekoč, da bika sama ne moreta speljati, da je prišel še po enega vola. Potem se vrne v gozd, vpreže vola v voz in pelje ubita bika domóv. Spotoma zvrne voz in bika na óna posekana drevesa in hití klicat gospodarja, češ, ko-

liko je pripeljal. — Gospodar se zelo prestraši in razjezi, ko ugleda lepa bika ubita. — „No, očka, ali ste kaj jezni?“ vpraša ga urno zviti hlapec. — „E, kaj bi bil jezen“, odgovori gospodar, „dobro se mi pa vendar ne zdí!“

Četrty dan velí hlapcu, naj pospravi hitro ves gnoj iz hleva. Hlapec gre ročno na delo, toda ne da bi pospravljajal gnoj, ampak nabada živinčeta drugo za drugim na vile in jih nosi iz hleva. — Potem gre klicat gospodarja, naj pride pogledat, ali je opravil vse dobro.

Silno se prestraši gospodar, videč lepo rejeno živino pomorjeno; hlapec ga pa dobrovoljno vpraša: „No, očka, ali ste morda kaj jezni?“ — „E, kaj bi bil jezen, dobro se mi pa le ne zdi!“

Peti dan mu zapove, naj žene svinje k zelniku past, toda škode ne sme napraviti nobene.

Hlapec žene svinje na pašo. Spotoma ga pa srečata dva mesarja in ga vprašata, kám žene. On pravi, da na sejem v bližnji trg.

Vprašata ga, po čem jih dá, in pogodita se zánje. Hlapec si izgovorí poleg plačila tudi vse svinjske repe. Mesarja sta zadovoljna, in mladenič poreže vsem svinjam repe. Mesarja nató odrineta, hlapec pa gre na zelnik in vtakne vse svinjske repe v zemljo. — Potlej hití domov in pokliče gospodarja, da so se vse svinje pogreznile v zemljo, naj mu gré torej pomagat, ako jih je moči rešiti.

Prestrašen hití gospodar z navihanim hlapcem na zelnik in brzo zgrabi za rep, ki moli iz zemlje,

in potegne zánj. Toda v tem hipu se prekucne, kakor je dolg in širok.

Zdaj spozná gospodar, da mu je navihani hlapec zopet eno naredil, ali pomagati se ne dá.

Hlapec ga vpraša: „Menda vender niste jezni zaradi tega?“ — „E, kaj bi bil jezen“, pravi gospodar, „prav se mi pa le ne zdí!“

Na večer pokliče gospodar hlapca in mu reče: „Jutri grem na sejem v mesto in ko se bodem zvečer o mraku vračal domov, moraš mi pred hišo s svetilnico v rokah tako posvetiti, da bodem videl dve uri daleč. Ako tega ne storiš, zapadeš svoj denar!“

Pod noč, ko se vrača gospodar iz mesta domov, zapali hlapec hišo, kozolec in hlev, vzame svetilnico, stopi pred hišo in čaka gospodarja.

Gospodar že iz dalje zapazi požar, in takoj sluti, da mu je hlapec zopet napravil káko neumnost.

Ali kako se prestraši, ko pride bliže in vidi vsa poslopja v plamenu!

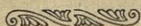
Hlapec pa, stoječ sredi ceste s svetilnico v rokah, vpraša ga, rekoč: „No, očka, ali sem vam dobro posvetil? Menim, da sem storil tako, kakor ste mi rekli! Ali vam je po volji ali ne?“

Gospodar gleda žalosten, kako ogenj uničuje vse njegovo imetje, in preklinja hudobnega svojega hlapca. Le-tá ga pa vpraša, rekoč: „Ali ste kàj jezni, očka?“ — „Kako ne bi bil jezen“,

odgovori gospodar, „ko si mi pogubil vse, kar sem imel svojega, da sem sedaj največji siromak na svetu!“

Hlapec pa, ki je prej pobral ves denar gospodarjev, odpravi se še tisti večer ves zadovoljen domov.

Vendar pa pusti gospodarju toliko, da si more sezidati novo hišo.

IV.

Kakó so pri nekem gradu pulili repo.

Pri nekem gradu so nasejali polno njivo repe. Sejal jo je grajski pisar. Ali glej! Iz toliko zrn je vzrastla samo ena repa. Grajska dekla jo je morala vsak dan okopavati in pleti.

Repa je skoro narastla tako debela, kakršne še ni bilo videti.

Nekega dné pošlje grajska gospá deklo, naj bi jo šla izpulit.

Dekla gré na njivo in prime za perje, perje za repo, repa za zemljo; dekla vleče na vso moč, a repa le neče iz zemlje.

Ker dekle dolgo ni domov, velí gospá hlapcu, naj gré pogledat na njivo, zakaj ni dekle tako dolgo domov.

Hlapec pride na njivo in prime za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo, ali vendar ne moreta izpuliti velikanske repe.

Ker tudi hlapca ni dolgo domov, pošlje graščakinja kuharico na njivo.

Ko pride kuharica na njivo in vidi, da je repa še v zemlji, prime za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo; ali niti vsi trije je ne morejo izpuliti.

Sedaj pošlje gospá služabnika, naj gré pogledat, kaj se je pripetilo onim trem, da ni nikogar domov.

Služabnik pride na njivo in prime za kuharico, kuharica za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo; toda vse zaman, repa le neče iz zemlje.

Ker ni nikogar domov, jame graščakinjo skrbeti, ali se ni morda pripetila nezgoda na njivi; pravi torej graščaku, naj stopi na njivo.

Ko pride grajski gospod na njivo in vidi, kako se njegovi služabniki zastonj trudijo, da bi izpulili repo, gré jim pomagat.

Graščak prime za služabnika, služabnik za kuharico, kuharica za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo; ali tudi vsem petim se ne posreči, da bi spravili repo iz zemlje.

V tem je gospá sama izkuhala kosilo in pripravila na mizo; ali ko ui nikogar domov, gré sama na njivo.

Ko vidi, kako se oni trudijo z repo, da bi jo izpulili, gré jim še ona pomagat. — Graščakinja prime za graščaka, graščak za služabnika, služabnik za kuharico, kuharica za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo, in ko tako nekoliko časa vlečejo repo iz zemlje, posreči se jim naposled, da jo izpulijo; pri tem pa se zvrnejo vsi v jamo, iz katere so izpulili repo.

Sedaj pošlje graščak hlapca domov po voz ter po tri pare konj in tri jarme volov; potem naložé ogromno repo na voz in jo peljejo domov.

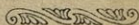
Ko pripeljejo repo pred grad, ne morejo je spraviti skozi nobena vrata; spravijo pa jo skozi okence.

S to repo so pitali prašiča, kateri se je tako zredil, da so napravile podgane gnezdo v kotu njegove krače.

Ko so zaklali tega prašiča, deli so slanino sušit pod streho.

Slanina pa je bila tako težka, da se je nekega dne utrgala in da je podrla vseh devet nadstropij tistega gradu. Ustavila se je pa v hlevu na neki pajčevini.

Ko so sevrli tisto slanino, spravili so mast v orehovo lupino; nekega dne pa je prišla miška in pojedla vso mast, in tako niso imeli v gradu nobenega dobička od velikanske repe.

V.

Kravica, poberi vretence!

Kmet in kmetica sta bila povabljena v svate. Ker pa ni imela žena primerne obleke, vzame konjsko plahto in se zavije vanjo.

Ko prideta v hišo, kjer se je praznovalo ženitovanje, ni hotela kmetica sesti med druge povabljene goste, marveč je stopila za vrata in gledala od daleč. Bilo jo je namreč sram, ker so bili vsi svatje tako zali in praznični.

Nje mož jo je prihajal večkrat priganjat, naj bi prisedla k drugim, in jo je kregal, rekoč: „Vidiš, ako bi ti predla in delala, kakor druge, lahko bi tudi ti plesela in sedela pri mizi poleg drugih!“

Žena se ujezi; odide domov, vzame vreteno, gré na pod in začne presti.

Ko nekaj časa prede, pade ji vreteno na tla, toda ker se ga ji ne ljubi pobrati, zakliče kravici, ki muka lačna spodaj v hlevu, naj pobere vreteno. Ker je seveda kravica ne sluša, zapreti ji, da pojde po sekiro in jo ubije, ako ga hitro ne pobere. Kravica seveda vretenca neče pobrati, dasi kmetica čimdalje huje vpije nanjo.

Res gré neumna ženica po sekiro in ubije edino kravo v hlevu.

V tem pride mož s svatbe.

Hitro mu pové žena, kaj je storila s kravo, ker je ni hotela siušati.

„Nikoli še nisi prav storila“, huduje se ubogi mož, „in nikdar ne bodeš! A bodisi, kakor je, bomo pa k zelju pritikal!“ —

Drugo jutro gré mož na lov; njegova ženica pa na zelnik, da prešteje zelnate glave. Ko se vrne domov, razseče ubito kravo na toliko kosov, kolikor je bilo glav na zelniku, in gré „pritikat“. K vsaki zelnati glavi dene kos mesa.

Ko pride pod noč mož z lova domov, začuden vpraša ženo, kako to, da so zelnate glave tako rdeče.

„I, no, saj si dejal, da bomo k zelju pritikal; storila sem, kakor si rekel.“

Ker je mož vedel, da niso njeni možgani taki, kakršni bi morali biti, rekel ji ni ničesar.

Preden odide drugi dan zopet na lov, skrije denarja v velik lonec in ga postavi na peč. Bal se je, da bi prismojena ženica ne pogubila vsega imetja. — Preden odide, pravi ji: „Sedaj grem na lov, ali pametna bodi in ne poglej v lonec na peči, zakaj v njem je ,kuk“.“

Skoro po njegovem odhodu pride lončar s krošnjo loncev na hrbtu ponujat kmetici svojo robo. Rada bi si bila kupila nekaj loncev, toda ni imela denarja.

„Denarja nimam“, pravi možu, „ali na peči je nekaj ,kuk“; če mi daste kaj zanj, pogledjte v lonec gori na peči; jaz se bojim pogledati vanj.“

Krošnjar stopi k peči in odkrije lonec. Takoj je pripravljen dati ženici vso krošnjo za „kuka“.

Žena, ki je od daleč gledala, ker se je bala „kuka“, bila je zadovoljna, da je lončar odnesel „kuka“ in ji pustil vse lonce zanj.

Kadar krošnjar odide, prevrta prismojena ženica lonce, napne vrv za vrvjo po sobi, nanjo pa nabere prevrtane lonce.

Ko se na večer vrne mož z lova, pripoveduje mu vesela, kako dobro je spečala „kuka“, ki ji je povzročil toliko strahu, in kakšen lišp je napravila v hiši.

„Oj, ti nesrečna žena!“ reče prestrašeni kmet, „sedaj si mi pogubila kravo in vse imetje! Čakaj, sedaj bodeš pa z mano hodila po svetu, pa te bodo še leska (tuja) vrata tepla po hrbtu.“

Preden se napotita po svetu, sname prismojena žena hlevska vrata in jih obesi sebi na hrbet.

V gozdu ju dohiti noč. Da bi si odpočila, splezata na visoko hojo.

Okolu polnoči pride po gozdu tolpa razbojnikov. Pod hojo, na kateri kmet in kmetica koprnita od strahu, ustavijo se, prižgo luč in preštevajo denarja.

„Vrata me tišče“, stoče kmetica. „Potrpi nekoliko“, pravi mož, „primem jih.“ — Ali preden se to zgodi, izpusti žena vrata, da padejo ravno med razbojnike.

Ko padajo vrata z vejo na vejo, zavpije eden razbojnikov: „Bežimo, kazen prihaja iz neba na nas!“

Vsi pobegnejo ter pusté denarje in vse pod hojo.

Ko so se razkropili na vse strani, zlezeta kmet in kmetica s hoje in jameta preštévati denarje, ki so jih pustili razbojniki. V tem pa kmetica veselo in glasno prepeva.

Za nekoliko časa se vrne eden razbojnikov, kateremu je bilo žal po tolikem denarju, in ko sliši, kako kmetica prepeva, pravi: „Oj, mamica, kako lepo požete; ali bi me ne hoteli naučiti?“

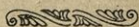
„O, zakaj ne!“ odgovori kmetica, „le semkaj pridite, da vam namažem jezik z nekim mazilom, in peli bodeite kakor jaz!“

Razbojnik stopi bliže; kmetica pa vzame škarje in mu odreže jezik.

Razbojnik strašno zatuli in pobegne.

Ostali njegovi tovariši, ki so bili skriti v bližini, ustrašijo se in zbežé na vse strani.

Kmet in kmetica pa pobereta denarje in se vrneta domov.

VI.

O štirih oreh.

Nekoč je živel oče, ki je imel štiri hčere. — Nekega dne se napravlja na sejem v bližnji trg. Preden odide, prosijo ga hčerke, naj bi vsaki kaj prinesel s sejma. Oče obeta, da prinese vsaki.

česar si želi. Najstarejša hči pravi, da bi imela rada lunasto obleko. Druga prosi, naj ji prinese zvezdnato opravo. Tretja si želi zlatih čevljev. „Meni pa“, reče najmlajša hči, „prinesite, kar vas na nos udari!“ Nato oče odide.

Pod noč se vrne domov. Vsaki hčeri prinese, česar si je želela; prva dobi lunasto, druga zvezdnato obleko, tretja zlate čizme. Najmlajši hčeri pa dá štiri orehe, rekoč: „Ti-le orehi so me udarili na nos; te torej dobiš, kakor si hotela.“

Hčerka vzame orehe in pravi: „Oče, jaz pojdem po svetu, toda preden odidem, dajte mi doto!“

„Suho svinjsko kožo imam“, odgovori oče, „to ti dam, drugega nimam.“

Deklica vzame kožo, ogrne se ž njo in se poslovi.

Na poti jo prehiti noč. Že hoče prenočiti pod milim nebom, ko ugleda luč v dalji. Napravi se proti tej luči in skoro dospe do velikega gradu. Ko pride predenj, vpraša jo graščak, stoječ na grajskem pragu, kam je namenjena? — Deklica mu pové, da je šla od očeta, ki ji je dal samo svinjsko kožo za doto, in da išče službe po svetu. Prijazno ji pravi graščak: „Pa prenoči pri nas in služila bodeš tudi lahko pri nas; dela imamo dovolj. Kar gori pojdi in oglasi se pri gospej!“

Deklica gré v grad, in graščakinja jo vzame v službo. „Za delo si itak preslaba“, reče ji gospa, „bodeš pa gosi pasla!“

Drugo jutro zarano žene deklica gosi past. Na paši strè one štiri orehe, katere ji je prinesel oče, in glej, v prvem najde lunasto obleko, v drugem zvezdnato, v tretjem zlate čevlje, v četrtem pa krasen venec. Vse to shrani pod bližnjim mostičem,

Ko napoči nedelja, gré grajska pastirica pod most, obleče se v krasno lunasto obleko in gré k maši.

Iz težka je spoznal graščinski hlapec gosjo pastirico v cerkvi; tako zala je bila.

Sklene, da jo mora dobiti za ženo.

Drugo nedeljo je prišla v cerkev v krasni zvezdnati obleki in z zlatimi čevlji.

Danes je bila še veliko lepša, nego-li prejšnjo nedeljo. Vse jo je gledalo.

Grajski hlapec jo snubi, in ona mu obeta, da ga vzame.

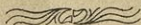
Poročni dan pride, in pred gradom se že zbirajo svatje.

Ali kako se spogledajo, ko se prikaže nevesta — ogrnjena s svinjsko kožo!

Odpeljejo se v cerkev. Spotoma veli nevesta, naj bi se ustavili za nekaj hipov. Nato odide pod oni most, kamor je spravila dragocene obleke, toda skoro se vrne opravljena v krasno zvezdnato obleko, z zlatimi čevlji in dragocenim vencem.

Ko jo svatje vprašajo, kje je dobila te dragocenosti, pripoveduje jim o onih štirih orehih, katere ji je prinesel oče s sejma.

Po poroki so obhajali v gradu velike gosti. Med povabljeni sta bila tudi graščak in njegova gospa.

VII.

„Saj sem rekla, da mu goslij ne dajajte!“

Nekje je služil za pastirja Mihec, sin ubožne vdove. Da bi materi nekoliko pomagal, izmakne nekega dne gospodarju nekaj denarja in ga nese materi.

Ko žene kakor vsak dan živino na pašo, sreča ga puščavnik, kateri ga prijazno nagovarja, naj bi dal gospodarju ono nazaj, kar mu je vzel. Mladenič izprva taji, naposled se vendar uda in se izgovarja, da je ukradel denar le zaradi ubožne matere.

Puščavnik ga pokara, rekoč: „Tiste denarje deni lepo nazaj, kjer si jih dobil, sicer bodeš nesrečen! — Ako storiš tako, kakor ti svetujem, dam ti tri stvari, katere te bodo osrečile, da bode ta izlahka živela ti in tvoja mati. Ali obljubiti mi moraš, da vrneš vzete denarje.“

Pastir mu obljubi, da jih vrne še danes.

„Tako je prav“, nadaljuje stari puščavnik; „vidiš, tukaj ti dam mošnjiček, ki ne bode nikoli prazen; s tem mošnjičkom pojdi v mesto in si

kupi ondu gosli. Kadar bodeš godel nanje, vse bode poskakovalo in plesalo, ako bodeš namreč hotel. Potlej pojdi in si kupi puško, in kadar koli boš nameril, vselej boš zadel. Vendar ne smeš nikomur povedati, kje si dobil te stvari.“

Pastir sivega puščavnika dostojno zahvali za vse to, in ko prižene na večer živino domov, dene takoj denar tja, kjer ga je vzel.

Drugi dan se napravi v mesto in si ondu kupi gosli.

„Ali znaš kaj gosti?“ vpraša ga trgovec. — „Sedaj ne znam ničesar“, odvrne mladenič, „učil se bodem!“

Trgovec mu dá najslabše gosli.

Potem gré k puškarju in si kupi puško.

Ko se vrača iz mesta, pomeri na nekega ptiča, izproži in zadene dobro. Ustrelil je jako lepo ptico; to proda domačemu graščaku, kateri mu jo dobro plača.

„Če pojde tako“, pravi si mladenič, „ne bode mi treba več biti za pastirja.“

Vesel hiti domov, da pové materi, kako sta srečna.

„Mati, odslej se nama bode dobro godilo. stradati nama ne bo treba, in krav mi ne bo treba več pasti!“ — „Kako ne?“ vpraša skrbna mati, „kako bodeva pa živela?“ — „Ne bojte se, mati“, odvrne sin, „dobro bodeva živela, pravim vam; jaz bom zmiraj toliko zaslužil. Gosli sem

si kupil in godel bom po sejmihi in svatovščinah, pa ptiče bom streljal in prodajal.“

Službo pastirja je odpovedal, vendar je ostal še nekaj časa pri gospodarju.

Graščak, kateremu je prodal pastir ono ptico, pride nekega dne po izprehodu na kraj, kjer oni pase svojo čedo.

Graščak vpraša pastirja, kje je ustrelil ono lepo ptico; toda pastir mu neče povedati.

Ker ga graščak le naganja, ujezi to pastirja, vzame gosli in zagode; graščak pa začne plesati po grmovju, da si vso obleko raztrga.

Ko je v sosedni vasi sejem, napravi se mladenič s svojimi gosli tja. — Ker mu fantje v gostilni nečejo plačati, zagode iznova, in vse, staro in mlado, začne poskakovati in plesati.

Ko se vrača iz tiste vasi domov, jame se temniti in oblačiti; skoro se pripodi huda nevihta in vsuje debelo točo na zemljo.

Na poti sreča kmeta, ki se jezi na vreme in na čarovnice, katere so v oblakih napravile točo.

„Fant, ki imaš puško“, pravi kmet, „ustreli no gori v oblake, morda ustreliš kakšno čarovnico!“

„To se lahko zgodi“, pravi mladenič in pomeri pod oblake. Res pade na zemljo stara čarovnica.

Ko sodišče to zvé, primejo ga in zapro ter obsodijo na vešala.

Dan, ko so ga hoteli obesiti, napoči. Na prostoru, kjer stojé vešala, zbere se sila mnogo

radovednega ljudstva. Privedo ga na morišče. Nekaterim ljudem se smili, drugim se zopet dobro zdi, in reko si: „Prav je, bode vsaj konec njega hudomušnostim in burkam, ki jih je uganjal po svetu!“

Preden ga izročé krvniku, vprašajo ga po stari navadi, ki dovoljuje vsakemu obsojencu, da si izbere tri stvari, česar zahteva.

Mladenič pravi, naj mu pokličejo mater. Ko ta pride, dá ji sin oni mošnjiček, katerega mu je dal nekdanj puščavnik, rekoč: „Mati, ta-le mošnjiček dobro shranite; nosite ga vedno s sabo in ne dajte ga nikomur! — Ono mojo puško tudi dobro shranite; tudi te ne sme nikdo dobiti! — Sedaj pa mi dajte še moje gosli sem, da poslednjikrat še nekoliko zagodem nanje!“

Ko sliši to neko starikavo ženišče, pravi: „Samo goslij mu nikar dajte!“

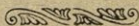
Ali dado mu jih vendar.

Ko mladenič zagode, jame vse tako plesati, da ga celo cesarski gospodje prosijo, naj prestane.

Mladenič pa gode dalje in pravi: „Prej ne odjenjam, dokler mi ne obljubite, da me ne obesite.“

Cesarski gospodje mu obljubijo, in mladenič je prost.

Ona stara baba pa se zopet oglasi, rekoč: „Saj sem rekla, da mu goslij ne dajajte!“

VIII.

„Te že vidim!“

V samotnem kraju sta živela mlinar in mlinarica, ki sta imela tri lepe hčere. Najmlajša je bila najlepša.

Bilo je na sveti večer. Oče, mati in mlajši dve hčeri so šli v cerkev k polnočnici, starejša pa je morala ostati doma.

Ko oni odidejo v cerkev, vzame deklica molitveno knjigo in jo prebira. Tako čita precej dolgo. Kar potrka nekdo na okno. Mislé, da so domačini od maše, skoči deklica ročno k oknu in odpré. Ali glej, v tem hipu jo nekdo zgrabi, potegne iz hiše ter izgine ž njo v temno noč. — Bil je to škrat, ki jo je odnesel s seboj.

Mlinarjevi so se silno začudili, ko starejše hčerke niso našli doma; toda še bolj so se prestrašili drugi dan, ko so jo zaman iskali povsod.

Škrat je nesel deklico na svoj dom; tu ji je izročil ključe svojih dvanajsterih sob in ji rekel: „Vse sobe smeš odpreti in iti vanje, samo v zadnjo ne! Ako jo odpreš, izgubljena si!“ — V lase ji vtakne lep nagelj, rekoč: „Pazi, da bode ta nagelj tudi zvečer, ko se vrnem, tako lep, kakor je sedaj!“ — Potem odide.

Deklica odklene vse sobe, katerih ji ni zabranil škrat, in ko pride do zadnje, ne more si kaj, da ne bi je odprla. „Saj ne bode vedel“,

misli si, in jo odpré. Ali kako se prestraši, ko vidi pred sabo pekel in v njem polno škratev in grešnikov, pokorečih se za svoje grehe! - Hitro zapré duri in jih zaklene.

Ker je švignil plamen iz pekla skozi vrata, pogleda se v zrcalo, ali ji ni osmodil lās; pri tem zapazi, da je tudi nagelj ves osmojen. — Ko se zvečer vrne škratev domov, vpraša jo, ali je storila po njega zapovedi. Deklica odgovori, da ga je slušala. Škratev ji seže v lase in ko vidi, da je nagelj osmojen, zgrabi jo in vrže v pekel. —

Lepo pozneje je takisto storil s srednjo mlinarjevo hčerko; tudi to je odnesel s sabo in jo vrgel v pekel, ker ga ni slušala. —

Tretje leto pusté mlinarjevi mlajšo hčerko doma, da bi čuvala hišo; naročé ji, naj ne odpira nikomur.

Dekletce sede za mizo in čita. Kar potrka nekdo na okno, in dekletce vpraša, kdo je. Ko se nikdo ne oglasi, sede deklica zopet h knjigi in čita dalje. Zopet se čuje trkanje. Radovedna deklica hoče vendar videti, kdo je, ki ne dá glasu od sebe. — Odpré okno, ali v tem trenutku jo zgrabi škratev in odnese na svoj dom.

Tudi tej izroči ključé svojih sob in lep nagelj ter ji zapové, kakor njenima sestrama.

Ko odide, vzame deklica nagelj iz lās in ga dene v kozarec vode; potem pa pregleduje sobe. Ko pride do zadnje, ne more se premagati, da ne bi pogledala tudi v to. Zdajci ji šine misel

v glavo, ali nista morda tu zaprti nje sestri? Odpré jo, ali oj groza, pred sabo vidi peklo, v njem pa razen drugih tudi svoji sestrici.

Smilita se ji ubožici, da jame premišljati, kako bi ji rešila.

Ko pride škrat zvečer domov, vpraša ga dekletce, ali sme poslati kaj domov očetu in materi. Škrat ji odgovori, naj le pošlje, kar se ji ljubi.

Ko drugo jutro škrat zopet odide, vzame dekletce koš, gré po starejšo sestro v pekel in jo dene vanj. Vrh nje pa naloži raznih stvari, da jo popolnoma zakrije. Potlej zaveže koš s prtom in ga izroči enemu škratov, naj ga nese k nji na dom. Ostro mu pa zabiči, da ne sme pogledati vanj, da bode gledala ves čas za njim in kadar bode hotel pogledati, zavpila: „Te že vidim!“ — Sestrici v košu pa reče, naj te besede izgovori, ako bode hotel pogledati v koš.

Škrat zadene koš na rame in odide. Spotoma ga močno mika, kaj nosi v košu. Postavi ga na tla in že hoče odvezati prt, ko zakliče deklica v košu: „Te že vidim!“ — Škrat, mislé, da ga gleda ona z doma, brž oprta koš in gré dalje.

Doma se seveda silno razveselé, ko dobé starejšo hčerko nazaj.

Takisto je storila s srednjo sestrico.

Sedaj je hotela poslati še samo sebe tako domov.

Zatorej reče nekega dne škratu, da je bolna in da gré leč ter da tudi danes pošlje nekaj stvari domov. Škrat ji dovoli in odide.

Onemu škratu, ki je navadno nosil koš na nje dom, pravi, da gré spat in da bode koš pripravljen v sobi. Zopet mu zapreti, da ne sme pogledati v koš, ker bode gledala za njim.

Deklica vzame škratu vse dragocenosti in ves denar, kar ga more dobiti, zleze v koš in ga zaveže s prtom.

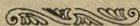
Škrat zadene koš in ga odnese.

Tudi danes hoče spotoma pogledati, kaj je v njem, ali deklica se oglasi rekoč: „Te že vidim!“ in škrat se zboji, oprta zopet koš in ga nese dalje.

Mlinarjevi se silno razveselé, ko dobé tudi najmlajšo hčerko nazaj. Prodado mlin in si kupijo nov dom, katerega dado blagoslovit, da ne bi škrat imel nobene moči do njega.

Ko pride pod noč škrat domov in zapazi, da mu je izginila deklica, gré še v pekel pogledat. A ko tudi tu ne najde več onih dveh sester, napravi se takoj k mlinarjevim.

Ko pride do hišnega praga in stopi nanj, odleti tako silno v svoj dom, da ga nikoli več ni bilo nazaj na zemljo.

IX.

O možu, ki ni vedel, da vse vé in zná.

Živel je oče, kateri je imel več otrok. Ker jih ni mogel živiti, napotil se je po svetu.

Na poti ga sreča črnošolec, kateri ga nagovori in vpraša, kam gré. Odgovori mu, da gré iskat dela, da bi lažje živil otroke in sebe. „Ko bi jaz tako vse vedel in znal, kakor vi“, pravi mož, „živel bi lahko brez skrbi!“

Črnošolec mu reče: „Oče, jaz vam dam ta-le jermen, katerega denite čez ramo, potem pojdite v kraljev grad, katerega vidite tam-le, in srečni boste.“

Mož zahvali črnošolca za jermen in gré proti gradu. Jermen pa, na katerem je bilo zapisano: „Jaz vse vem in vse znam“, dene okolo rame čez prsi, kakor mu je naročil črnošolec, ne da bi vedel, kaj je zapisano na njem.

Ko pride pred grad, v katerem biva kralj one dežele, ustavi ga prva straža in vpraša, česar želi. Mož pravi, da bi rad govoril s kraljem.

Takisto ga ustavi druga straža in vpraša, ali je res, kar stoji zapisano na jermenu. Mož odgovori: „Mislim da!“ — Izpusté ga dalje.

Sedaj ga ustavi tretja straža. Ko mož odgovori, da mu je govoriti s kraljem, pošljejo

ponj. Kralj ga vpraša, ali je res, kar je napisano na jermenu. „Mislim da je!“ odgovori mož.

„Jaz ne poznam šale“, govori kralj, „če je res, ostani tu, ako ne, odidi.“ Mož pravi, da je tako, in služabniki ga odvedo v grad ter mu odkažejo sobo.

Kralj veli prinesiti mu jedi in pijače; in ko se mož okrepča, pravi kralj: „Meni je ukraden prstan, v treh dneh mi moraš povedati, kdo ga je ukradel. Ako ne, izgubiš glavo; ako mi pa poveš tatu, prejmeš veliko darilo.“

Moža zapro v posebno sobo, kjer naj bi premišljal in ugibal, kdo je ukradel prstan.

Ko mu na večer prvega dne prinese služabnik večerjo, vzklikne mož: „Hvala Bogu, eden je že tu!“ — Mož je namreč mislil, da je eden dan že minil, služabnik pa, kateri je v družbi še dveh grajskih slug ukradel prstan, mislil je, da ga je mož pogodil. — Hitro pové onima dvema, da njega že ima oni, ki vse ve in zna.

Drugi dan pod noč, ko mu prinese drugi služabnik jedi v sobo, vzklikne mož: „Hvala Bogu, drugi je že tu!“

• „Tudi mene ima!“ pripoveduje prestrašeni služabnik svojima tovarišema, „kaj storiti? Ako tudi tebe ugane, potem ga moramo prositi, naj nas ne izda, sicer nam ne bode dobro.“

Tretji dan, ko mu prinese tretji sluga jedi, pravi mož: „Hvala Bogu, tretji je že tu!“

Služabnik ga lepo prosi, naj bi jih ne izdal. „Ako kralj to zvé, hudo nas bode kaznoval in nas odpustil iz službe. Pogovorimo se drugače; prstan damo našemu petelinu pozobat, vi pa rečite kralju, da ga je pozobal domači petelin. Tako izpolnite svojo obljubo, nas pa rešite kazni.“

Četrto jutro pozove kralj moža k sebi in ga vpraša, ali se je že domislil, kdo mu je ukradel prstan. Mož odgovori, da ga je pozobal domači petelin.

Zakoljejo petelina in res najdejo v njem kraljev prstan.

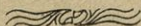
Kralj je vesel, da se je prstan našel, in povabi moža na obed, pri katerem so bili vsi dvorniki in sam kralj in kraljica.

Ko prineso služabniki zadnjo jed, toda pokrito, obeta kralj možu veliko darilo, ako ugane, kaj je v skledi.

Mož, ki se je pisal za Raka, vzklikne v veliki zadregi: „Ti ubogi Rak, kam si prišel!“

Takoj veli kralj, naj se skleda odkrije, in glej, res so raki v nji! — Gostje se zelo čudijo možu, kralj pa ga bogato obdaruje.

Ko mož odide, pravi kralj: „Ko bi se bil prej spomnil, vprašal bi ga bil, kdaj bom umrl.“

X.

O razbojnikih in ujeti kraljičini.

Mladenič, ki je služil kralja v velikem mestu daleč od svojega rojstvenega kraja, šel je na dopust.

Pot ga vodi skozi velik temen gozd, v katerem ga noč dohiti.

Dolgo bega po njem, ne da bi mogel najti izhod.

Že misli leči pod drevo, da bi prespal noč, kar ugleda v mesečini temnega moža in skoro spozna lovca.

Mladenič ga nagovori, in lovec mu pové, da je tudi on zgrešil pot v temnem gozdu in da se že več dni potika po njem. Pové mu tudi, da služi na kraljevem dvoru.

Mladenič pravi, da spleza na visoko jelko, kjer bode pogledal naokolu, ali se morda ne vidi kje luč.

Res spleza na jelko in skoro reče lovcu, da vidi luč v daljini.

Nato kreneta proti luči in skoro dospeta do velikega poslopja, katero je podobno gradu.

V pritlični sobi gori luč, in pri peči dremlje starka, katera izprva niti ne čuje njiju trkanja. Šele ko stopi lovec k oknu in potrka nanje, vzbudi se ženica in pride odpirat.

„Ali je to gostilna ali kaj?“ vpraša mladenič. Starka prikima in ju povabi v sobo.

»No, če je gostilna«, pravi mladenič, »prinesi nama pijače in jedi.«

Starka gré v klet in jima postreže.

Mladeniču vse dobro tekne, lovcu pa se ne ljubi ni jesti ni piti; zamišljen sedi za mizo. Mladenič ga priganja, naj jé in pije, toda ko vidi, da nič ne izdá, in da ne more razvedriti tovariša, izpije sam prvi bokal in pokliče drugega.

Starka prinese drugi bokal vina, potlej gré leč.

Mladeniču se jame poslopje čudno dozdevati, in ko zapazi na steni zveženj ključev, gré ponje ter odpre vrata. Nato stopi v sobo, v kateri je polno raznovrstne obleke. Odpré druge duri in pride v sobo, v kateri je samo orožje: meči, sablje, sekire, sulice, samokresi in razno drugo morilno orožje. Odpré tretja vrata in stopi v sobo, kjer vidi vsakovrstno zlatnino, srebrnino, čaše, monštrance in druge dragocenosti.

Že si hoče napolniti žepe, a zdi se mu, da se ne sme dolgo muditi. Gré dalje in pride v sobo, v kateri stoji velik bakren kotel; po tleh pa ležé deli človeškega telesa: tu roka, tam noga, tam zopet glava.

Takoj spozna, kam je prišel s tovarišem, da to poslopje ni drugega, nego razbojniška hiša.

Ali pogum mu ne upade; močna radovednost ga žene dalje.

Stopa še skozi več sob, v katerih so postelje, menda spalne sobe razbojnikov.

V eni teh sob je še luč, in ko se ozira ugleda spečo deklico. Vzdrami jo, in ona ga začudeno pogleda.

»Za Boga, mladenič«, nagovori ga deklica »kaj pa je tebe prineslo semkaj?«

»E, kaj neki«, odgovori on, »zdrave in čvrste noge in pogumno srce!«

Deklica mu pové, da biva tu dvanajst razbojnikov, da pa so sedaj z doma, kakor navadno vsak večer, po polnoči pa da se vrnejo domov.

Ko jo mladenič vpraša, kdo je ona in kako je prišla semkaj, pové mu, da je kraljeva hči in da so jo zajeli nekoč ti razbojniki, ko se je peljala na izprehod. Spremljevalce njene so pobili do zadnjega, njo pa privedli semkaj, kjer biva že pet let.

Ko ga deklica opozori, naj odide, ker bodo razbojniki vsak trenutek doma, sluša jo mladenič in se vrne k tovarišu, kateri že trdno spi za mizo.

Mladenič ga vzbudi in mu pripoveduje, kaj je videl v tej hiši. Reče mu, da morata pobegniti. Pové mu tudi, da je govoril s kraljičino, katero so razbojniki ujeli pred petimi leti.

Ko čuje lovec o tej deklici, zažari se mu lice, oči se mu zaiskré in takoj je boljše volje. Uverjen je, da je to njegova hči, katera mu je izginila pred petimi leti. — Bil je namreč ta lovec kralj one dežele.

Ko vidi mladenič lovca nekoliko veselejšega, vzame prazni bokal z mize in gré sam v klepo po vino.

Zdajci se zasliši ropot pred hišo, in skoro se vrata odpro. V sobo prihrumi tolpa razbojnikov.

»Glej, gospodje so že tukaj«, pravi mladenič, ki se vrača z bokalom vina, »sedaj se mi ne drži več tako kislo! Dober večer, gospodje!«

»Le sebi želi dober večer«, odgovori mu prvi, ki je vstopil, »mi smo ga že imeli!«

Ko zaklenejo duri, korakajo v drugo sobo, kjer sedejo k večerji.

»Halo, bratec, pojdi, da greva k onim in jim želiva dober tek, morda imajo tudi kaj za najina usta! Le pogum!« pravi mladenič tovarišu in ga prime za roko ter potegne za seboj.

»Kakor se vidi, pozabili ste naju popolnoma«, nagovori mladenič razbojnike. »A to ne gré tako!« Rekši prime razbojnika, vrže ga s stola in sam sede nanj; poleg sebe pa odkáže prostor tovarišu svojemu.

»Kakšna bratca pa sta vidva?« reče poglavar razbojnikov, »da sta tako predrzna?« — Pogumni mladenič mu odgovori: »Midva sva taka dva bratca, da bi rada kaj kupila brez denarjev, če nama daste.«

»Samo napijta se in dobro postrezita z jedjo«, pravi glavar in odide. Šel je naročat starki, naj zakuri pod kotel in ga napolni z oljem. Ko se poglavar vrne, pravi onima dvema, ki sta v tem pridno sezala po jedi in pijači, rekoč: »No, gospoda, ki sta tako pogumna, da se kar sama povabita k naši mizi, gotovo bodeta nočevala pri nas?«

»Ako ste gospodje toliko prijazni, da naju prenočite«, pravi mladenič, »srčno vam bodeva hvaležna; noč je, in nerada greva dalje!«

»Le pogum, bratec!« dregne tovariša, ko stopajo iz sobe v sobo.

Naposled pridejo v sobo, v kateri je kotel z razbeljenim oljem.

Razbojniki stopijo okolo kotla, njih glavar pa veli nekomu, naj prinese škaf in korec.

Ko se to zgodi, veli glavar mladeniču, naj napolni škaf z oljem. — Razbojniki si ju namreč niso upali takoj prijeti in vreči v kotel, zakaj zdela sta se jim premočna; namerjali so ju tako pahniti v olje, da se ne bi nadejala.

Mladenič prime korec, zajame olja in ga vlije v škaf; drugič pa polije razbojnice, da pocepajo drug za drugim vsi opečeni po obrazih na tla.

Lovec v tem hipu pobegne, da bi se skril za skladalnico drv pred hišo. Mladenič pa steče v sobo, kjer je prej videl toliko raznovrstnega orožja, po sabljo in neusmiljeno udriha po razbojnikih.

Ko jih vse potolče, gré v sobo, v kateri spi kraljičina, in ji radostno naznani, da je rešena in da ni nobenega razbojnika več živega.

Sedaj šele zapazi mladenič, da mu je izginil tovariš.

Ko ga brezuspešno išče po hiši, gré na dvorišče in ga kliče. Sedaj se oglasi lovec izza skladnice drv.

„Ti ničvredna goba, ti“, veli mu mladenič, „da bi mi bil pomagal le enega! Pojdi v hlev, saj za drugo itak nisi, in opravi mi konje ter naprezi, da se odpeljemo!“

Lovec se razveseli, ko vidi, da ni nobene nevarnosti več, in gré urno v hlev naprezat. Mladenič pa gré po kraljičino, rekoč, da se takoj odpeljejo. Hotel je pobrati dragocenosti, katere so imeli razbojniki, toda ona ga odvräča, da mu jih ne bode treba, saj dobi od kralja, njenega očeta, bogato darilo, da bode lahko živel brez skrbi.

Ko privede mladenič kraljičino, spozna lovec-kralj takoj svojo hčerko; ona pa njega ne spozna.

Sedejo na voz, mladenič k kraljičini, lovec pa mora voditi konje.

Lovca-kralja ni malo jezilo, da se mu je mladenič tako rogal, premišljal je, kako bi ga plačal.

Ko se vozijo nekaj časa, pravi lovec, da se je konju odpel komat, in veli mladeniču, naj ga gré popraviti.

Toliko da stopi le-ta z voza, požene lovec konje v dir in oddrda mladeniču izpred oči. To pa je storil zato, ker je dobro vedel, da se mladenič oglasi pri njem, ker mu je rekel, da je lovec na kraljevem dvoru.

Mladenič ne ugiblje dolgo, kaj bi storil, marveč sklene iti peš v mesto in stopiti pred kralja samega.

Ko se pripeljeta lovec in kraljičina v mesto, napoti lovec konjiča mimo kraljeve palače.

Kraljičina mu veli, naj ustavi, ona nato skoči naglo po stopnicah v grad.

V tem zapelje lovec v hlev, potem pa se gré urno preobleč v kraljevsko opravo.

Ugledavši svojega očeta, pade mu kraljičina v naročaj in ga poljubuje. Veliko veselje je bilo na kraljevem dvoru, ko se je izvedelo, da se je našla kraljeva hči; zvečer pa je dal napraviti kralj veliko gostijo.

Ker je kralj dobro vedel, da se mladenič oglasi pri njem, izdal je povelje, da se mu izkaži kraljevska čast, kadar se oglasi na njegovem dvoru.

Drugi dan se že zglesi mladenič v kraljevi pisarni, rekoč, da želi govoriti s kraljem.

Ko stopi pred kralja, pokloni se mu in mu pové, da je on rešil kraljičino iz razbojniških rok, in kako ga je prevaril eden njegovih lovcev. Zahteva torej, da se dotičnik ostro kaznuje.

Kralj mu odgovori, da skliče vse svoje lovce, in on naj mu pokaže dotičnika.

„Ali ste zelo jezni nanj?“ vpraša ga kralj. — „Vaša svetlost“, odgovori mladenič, „jezen pa tako, da bi ga zdrobil na kosce!“

Kralj skliče lovce in pravi mladeniču, naj mu pokaže tistega, ki je tako nepošteno ravnal ž njim.

Mladenič ogleduje lovce, ali pravega ne more najti.

Kralj se navidezno razsrdi, češ, da se šali ž njim, zapreti mu, da ga dá obesiti, ako mu ne pokaže dotičnega lovca.

Ker mladenič ne more pokazati onega lovca, veli ga kralj odvesti v zapor, drugi dan pa obesiti.

Drugi dan so ga odvedli k vešalom, kjer je že stal krvnik. Kralj ga vpraša, ali je še takih misli, da bi namreč raztrgal lovca, če bi ga dobil v pest.

„Vaša kraljevska milost!“ pravi mladenič, „še sedaj bi ga zmlel, ko bi ga dobil.“

Kralj nato zapové krvniku, da izvrši svoje delo; prej pa mu je rekel, naj ne stori mladeniču nič žalega.

Krvnik mu priveže vrv okrog vratu in migne hlapcem, naj ga potegnejo kvišku; takoj pa prereže vrv in mladenič pade na tla, ne da bi se mu bilo kaj zgodilo.

„No, ali si še vedno tistih misli?“ vpraša ga kralj.

„Kakor sem rekel“, odgovori mladenič; „kjer ga dobim, na drobne kosce ga raztrgam!“

„Dobro! Pridi danes popoldne zopet k meni, morda ga vendar dobimo.“

Popoldne obleče kralj vrhu svoje kraljeve oprave še ono lovsko obleko, katero je imel takrat v gozdu; potem skliče svoje lovce in stopi med nje.

Skoro spozna mladenič svojega tovariša in že ga hoče udariti, toda v tem hipu ga zgrabijo drugi lovci. Kralj pa sleče lovsko opravo, in

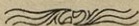
mladenič vidi, da oni lovec ni bil nihče drug, nego sam kralj.

Zdajci poklekne mladenič predenj in ga prosi odpuščanja in milosti.

„Vse ti odpuščam!“ govori kralj. „Plačati sem te hotel samo za besede, s katerimi si me psoval.

Zato pa, ker si mi rešil hčer, in tudi mene iz rok razbojnikov, čaka te bogato darilo. Sicer te ne morem dovolj poplačati, ali zadovoljen bodi s tem, da ti dam hčer za ženo.“

Nekaj dni potem se je obhajala velika slavnost na kraljevem dvoru: praznovala se je poroka novega kralja s kraljevo hčerjo.

• XI.

O izgubljeni kraljčini in čarodejnem zlatem perescu.

Živel je njega dni oče, ki je imel tri sinove. Ko se je postaral, razdelil je svoje imetje med sinove in skoro nato umrl.

Kakor so različni prstje na roki, tako različni so bili tudi ti trije bratje. Starejša brata sta bila delavna, pridna, trezna, a mlajši je bil docela drugačen. — Seveda je podedovani svoj delež hitro zapravil, kajti ni mu bilo do dela in varčnosti.

A ni mu bilo po volji, da je sam raztrosil svojo doto, ampak hotel je tudi bratoma pogubiti imetek.

Res ju naposled pregovori, da jameta pohajkovati in zapravljati. — Jedli so, pili in bili dobre volje, dokler ni pošel zadnji vinar. Sedaj niso vedeli, kaj bi počeli.

Nekega dne pride starejši brat domov in pové, da se je kralju one dežele izgubila hči s spremstvom vred. Odpeljala se je v neki gozd na izprehod, toda ni se več vrnila, kralj pa obeta onemu, ki bi jo našel, pol kraljestva in kraljičino samo za ženo.

Ti trije bratje sklenejo, da je pojdejo iskat. Res se odpravijo še tistega dne na pot.

Obhodijo mnogo krajev, povprašujejo na levo, na desno, toda o izgubljeni kraljičini ni duha, ne sluha.

Naposled dospo do onega gozda, kamor se je kraljičina s spremstvom peljala na izprehod.

Ko hodijo že nekoliko časa po gozdu, pravi srednji brat starejšemu: „Že je minilo precej časa, odkar smo zadnjikrat južinali; čas je, da si preskrbimo kaj za gladne svoje želodce. Jaz in najmlajši brat pojdeva po gozdu, da kaj ujamemo ali ustreliva, ti pa zakuri ogenj!“

Nato odideta mlajša brata na lov, starejši pa pripravlja ogenj.

Ker mu neče goreti, poklekne na tla, da bi upihal ogenj. — Ko tako kleči, sune ga nekaj

tako silno v hrbet, da telebi kakor je dolg in širok na ogenj in ga popolnoma ugasi.

Preplašen plane kvišku in se ozira; toda ker ne ugleda ničesar, popravi drva in iznova podkuri.

Ker zopet neče goreti, jame podpihavati; vendar zopet ga sune nekaj v hrbet, da se zvrne po ognju.

Sedaj pa skoči srdit kvišku, rekoč: „Kdo li se mi drzne nagajati?“ — Vse tiho. Zopet začne popravlјati ogenj. A ker le neče goreti, zopet piha v ogenj in dobro pazi, od katere strani se bode kaj prikazalo.

In glej! Toliko da upiha plamen, že ga zopet nekaj prevrne po ognju.

Ravno se pobira, ko prideta brata z lova, nesoča vsak svoj plen. Toda kako se razsrdita, videč, da starejši brat ta čas še ni zakuril ognja! Brat jima pripoveduje, zakaj mu ni bilo moči napraviti ognja, da ga je vselej, kadarkoli je pihal v ogenj, nekaj sunilo v hrbet.

Onadva mu nečeta verjeti, temuč srednji pravi, naj gresta sedaj mlajši in starejši brat na lov, on pa da bode v tem zakuril in spekel divjačino.

Toliko da odideta, se že pobira iznad ognja. Čudno se mu zdi to tembolj, ker ne vidi ničesar.

Tudi drugič se mu zgodi tako.

Dovolj mu je; sede poleg ognja na tla in se niti ne gane, da bi zakuril.

Brata prideta z lova, in srednji začne praviti, da se je tudi njemu zgodilo tako, kakor starejšemu. Ta mu verjame, a mlajšega o tem ni moči uveriti.

„Z vama itak ni nič“, reče jima, „saj nista za nobeno rabo. Jedla bi še, jedla, če bi vama kdo kaj napravil. Pojdita nekoliko po gozdu, južino že jaz pripravim!“

Ali tudi mlajšemu se ni godilo bolje nego bratoma. Toliko da zakuri in popravlja ogenj, že ga nekaj prevrne preko njega.

„Tako ne pojde!“ pravi sam v sebi, izdere meč, katerega ima pripasanega in ga drži v desnici, z levico pa popravlja ogenj. Zopet mu neče goreti. V desnici meč, z levico pa oprt na tla, podpihava in se pripravlja, da udari z mečem, ako bi mu kaj nagajalo.

Ne piha dolgo, ko ga zopet nekaj sune v hrbet. V tem hipu zamahne krepko nazaj z mečem in čuti, da je dobro zadel. Obrne se, a glej čudo, nikjer ne uzre ničesar, samo tla so krvava. Res še maha okrog sebe, toda nič mu ne pride pod meč.

Poizkusi vnovič zapaliti ogenj; in res se mu sedaj posreči, da zakuri.

Sedaj treba še ražnja, na katerega bi nateknil divjačino; gré torej ponj.

Velik ogenj že prasketá, ko se vrne z ražnjem, katerega si je vrezal v grmovju. Nanj natakne divjačino in spretno obrača pečenko, da se ne bi zasmodila.

Ko jo speče, natakne drugo žival na raženj, načne pečenko in jo jame obirati. — V tem se vrneta brata z lova.

„Vidita, kako nista oba nič vredna“, pozdravi ju že od daleč, „jaz sem spekel, vidva pa oba nista mogla.“

A onadva se ne menita mnogo za njegove besede, temuč sedeta, da bi obirala pečenko, katera jima še nikoli ni teknila tako dobro kakor danes.

„Kaj nista mogla“, nadaljuje mlajši brat, „za-ložiti pošasti kako krepko po glavi, kakor sem jo jaz? Le poglejta krvava tla, ako ne verjameta!“

Ko pojedjo, vstanejo, da bi čim prej dosegli svoj namen.

Ker se pozna precej daleč krvavi sled na tleh, pravi mlajši brat starejšima: „Kaj, ko bi šli za tem-le sledom, morda zasledimo onega, ki nam ni dal miru.“

Dolgo hodijo za krvavim sledom in ko pa ne vidijo več, stojé pred globokim, temnim brezdnom. — „Tu notri mora biti pošast, kateri sem izpustil nekoliko krvi“, pravi mlajši brat. Nato reče starejšemu: „Pojdi pogledat v brezdno; midva pa greva v gozd narezat srobrota, od katerega napraviva vrv, da te izpustiva v brezdno.“

Ali starejši brat nikakor neče iti v brezdno; takisto se brani srednji.

„Saj sem rekel, da z vama ni nič. No, pa pojdita narezat srobrota in splest vrv, stopim pa jaz doli pogledat.“

Dočim brata nabirata sobrot in pleteta vrv, napravi si mlajši brat smolnato plamenico, da bi si svetil ž njo po brezdnu.

Skoro napravita onadva dolgo vrv, spleteno od srobrot, in izpustita mlajšega brata v globoko brezdno.

Pogumno se obesi mladenič na vrv in jima zakliče, ko ga že izpuščata, naj pazita, da ga takoj potegneta iz brezdna, kakor hitro jima dá znamenje z vrvjo.

Votlo odmevajo besede drznega mladeniča v širokem brezdnu.

Ko pride na dno, zapali plamenico in stopa drzno dalje, oprezno se oziraje. Dolgo ne uzre ničesar. Naposled pride do velikih vrat, katera odpre. Najprej pride v prostrano kuhinjo, kjer vidi mnogovrstna jedila in razno kuhinjsko posodo.

„O, saj sam ne bodem tukaj!“ govori sam v sebi in odpre druge duri, držeče v veliko vinsko klet. Ondu ugleda več sodov in reče: „Odtod pa ni, da bi se šlo kar tako!“ Rekši poišče kozarca in jame pokušati vina. Ko spozna najboljše, postreže si dobro ž njim in stopa okrepčan zopet dalje.

Sedaj pride v veliko sobo, kjer ugleda več postelj. Na edini nekdo leži. Pogumno stopi bliže in ko odgrne odejo, vidi velikan, ki trdno spi. Zapazi tudi, da je postelja okrvavljena in da curlja velikanu kri iz rane na nogi.

„To ni nihče drug“, misli si mladenič, „kakor oni, ki mi je nagajal, da nisem mogel zakuriti. Torej ti si tisti nagajivec, ki si me prevračal v ogenj!“ pravi mu, nato zamahne z mečem po glavi velikanovi in mu jo odseka.

Odtod gré dalje in pride v drugo sobo, katera je polna same zlatnine, srebrnine in drugih dragocenosti.

Jako ga mika blesteče zlato, in že si hoče napolniti žepe ž njim, ali radovednost ga žene dalje.

Odpre zopet druge duri in stopi v prostrano dvorano. Tukaj ugleda krasno deklico, katera ga začudeno pogleda, rekoč: „Nesrečni mladenič, česa iščeš tukaj?“ — Ali ta ji odgovori srčno: „Pogledat sem prišel, kako je kaj tu doli pri vas; kakšni ljudje pa bivajo tukaj, v tej podzemeljski graščini? Povej mi, da se vem ravnati, hvaležen ti bodem, deklica! Povej mi dalje, kdo si in kaj delaš tu doli?“

Ona mu nato pripoveduje, da biva tukaj dvanajst razbojnikov, kateri so jo ugrabili pred nekaj meseci. „Varuj se“, nadaljuje deklica, „da te ne zalotijo, zakaj ne uideš jim več; drago bodeš moral plačati življenje — z dosmrtnim zaporom ali pa celo s krvjo!“

Mladeniču se jame dozdevati, da je to morda ona izgubljena kraljičina. In ko jo vpraša, ali je ona kraljeva hči, ki se je nedavno izgubila, odgovori mu deklica, da je.

Mladenič ji pové, da je šel iskat ravno nje s svojima bratoma. Pripoveduje ji, kako je prišel tu doli v brezdno in da ga brata čakata, katera potegneta njo in njega iz brezdna.

Kraljičina pravi, da nje ne more rešiti, ker jo straži, kadar razbojnikov ni doma, zmaj, ki ima sedem glav. „Usmrtiti bi moral“, nadaljuje nesrečna kraljičina, „prej tega zmaja, potem šele bi mogla pobegniti.“

Pogumni mladenič sklene ubiti zmaja. „Kakšen pa je?“ vpraša jo, „in kje ga imajo?“

Kraljičina mu pokaže kraj, kjer se valja in peni na tleh velikanski zmaj. — Mladenič osupne, ali vendar mu ne upade srce. Hitro izdere meč in zamahne po zmaju. Pošast divje zatuli, da se čuje po vsem brezdnu, ali mladenič vendar ne prestande udrihati po glavah zmajevih. Pet glav odseka v nekoliko hipih, toda glej čudo! Z glavama, kateri sta zmaju še ostali, jame zmaj hitro lizati izteklo kri, in odsekane glave vzrasto mu zopet.

„Tako ne bode nič!“ misli si mladenič in se vrne h kraljičini, kateri pové, kako je zmaju odbil pet glav, in ko je le-ta popil izteklo kri, zrastle so mu zopet vse.

Kraljičina mu svetuje, naj hitro seka po glavah, da zmaj ne bode utegnil piti krvi.

Takoj se vrne mladenič k zmaju, ali niti sedaj se mu ne posreči, odbiti vse glave. Ko popije zmaj kri iz šestih glav, vzrasto mu zopet vse.

Ko se mladenič nekoliko odpočije, gré tretjič na zmaja. Krepko udriha z mečem po zmajevih glavah; glava za glavo pada, in ko odleti zadnja zgrudi se zmaj mrtev na tla.

Mladenič pobere zmajeve glave in se radosten vrne h kraljičini.

Zmagovito stopi pred njo, pokaže ji glave zmajeve in jo povabi, naj gré ž njim, da ju potegneta brata iz brezdna. — Ko gresta skozi ono sobo, kjer je videl toliko dragocenosti, zlata in srebra, hoče si mladenič napolniti žepe. Ali kraljičina ga odvräča, rekoč: „Ne smeva se predolgo muditi; hitiva, da naju ne zalotijo. Za prihodnost skrbeti ti ni treba, z vsem bodeš preskrbljen!“

Mladenič jo sluša, pusti vse zlato in srebro in vzame samo zmajeve glave s seboj.

Ko dospeta tja, kjer je stopil mladenič v brezdno, odreže zmajevim glavam jezike in jih spravi; glave pa priveže na vrv in dá bratoma znamenje z vrvjo.

Onadva potegneta glave iz brezdna in ko drugič izpustita vrv, priveže nanjo kraljičino, katero srečno potegneta iz globočine.

Začudeno pogledata brata zalo deklico, katero sta potegnili iz brezdna.

Ko jima pové, kdo je, vzbudi se jima zavist do najmlajšega brata. Da ne bi le-ta veljal za rešitelja izgubljene kraljičine, skleneta ga potegniti samo nekoliko kvišku, potem pa izpustiti vrv ž njim vred v brezdno, samo da se ga iznebita.

Ali tudi onemu v brezdnu pride na misel, da bi utegnila brata sedaj, ko imata kraljičino gori, kaj takega storiti ž njim.

Da bi ju izkusil, priveže najprej težak kamen na vrv in dá bratoma znamenje. – Brata vlečeta nekaj časa, potem pa izpustita vrv, in kamen pade ropotaje v brezdno. — „Lepa brata imam“, reče sam v sebi in premišlja, kaj bi storil, da se reši.

Kar čuje nad sabo glas: „Name stopi, pa te ponesem iz brezdna!“ Mladenič pogleda kvišku in ugleda drobnega stržka, frfolečega nad njim v zraku.

„Kako bodem stopil nate“, odgovori mladenič, „če te s palcem pritisnem, pa je po tebi!“

Ali stržek odgovori: „Le name stopi, videl bodeš, da te ponesem iz brezdna!“

Ko mu mladenič le še neče verjeti, pravi stržek tretjič: „Stori tako, kakor ti pravim, samo, kadar porečem: ‚Daj mi jesti‘, dati mi moraš piti, in kadar porečem: ‚Daj mi piti‘, dati mi moraš jesti! Tako te prinesem iz brezdna. A dobro pazi, da se ne zmotiš!“

Mladenič gré v razbojniško kuhinjo in se preskrbi z jedjo in pijačo; potem se vrne tja, kjer ga čaka stržek.

Mladenič stopi nanj, in ptiček jame počasi frčati kvišku.

Skoro reče stržek: „Žejen sem!“ Mladenič mu ponudi jedi. Skoro nato pravi: „Lačen sem!“ In mladenič mu dá piti.

Prispeta že blizu vrha, ko poide mladeniču jed. Zato ne more ničesar ponuditi stržku, ki reče, da je žejen. Stržek jame pešati in se pomikati nizdolu.

Mladenič si ne ve pomagati. Stržek pada čimdalje nižje in ko zopet reče, da je žejen, izdere mladenič meč in si odreže kos stegna ter ga dá stržku, kateri se jame zopet dvigati.

Tako prispeta srečno na svetlo in stopita na plano.

Ko mladenič stržka dostojno zahvali, ker ga je rešil iz brezdna, iz katerega ne bi bil prišel nikoli, dá mu stržek zlato peresce, rekoč: „Kar zapišeš s tem perescem, vse se izpolni!“

Nato zleti stržek nazaj v brezdno, mladenič pa zapiše s perescem, da bi se mu stegno zacelilo. In glej! kakor hitro zapiše, že se mu zaceli.

Zdajci mu prideta zopet na misel nehvaležna in zlobna brata. Premišljati jame, kako bi se osvetil. — Tema dvema je morala kraljičina obljubiti, da ne omeni kralju niti nikomur ničesar o tretjem bratu, ki je ostal v brezdnju. Nato se napotita s kraljičino v mesto, da se predstavita kralju kot rešitelja njegove hčere. Dogovorila sta se namreč, da dobi starejši kraljičino za ženo in razpisanega pol kraljestva, drugi pa da ostane pri njem vse žive dni.

Veliko je bilo veselje v kraljevi palači, ko se je vrnila hči. Kralj je bil takoj pripravljen,

izpolniti svojo obljubo, da dobi namreč rešitelj pol kraljestva in kraljičino samo za ženo. Odmenjen je bil že čas za poroko, in velikanske priprave so delali na kraljevem dvoru.

Tretji brat se na poti ponudi nekemu livecu, ali bi ga hotel vzprejeti v delavnico. Dejal je, da je izvrsten livec, kakršnega še ni imel nikdar. Livec ga rad vzprejme, rekoč, da ima ravno sedaj veliko opravila, ker je naročil kralj pri njem razno namizno orodje, katero mora napraviti v določenem roku.

Ker je že livarskemu mojstru pohajal zadnji čas — samo še dva dni, in poroka bi se slavila — naročil je mladeniču, naj se takoj loti dela. A le-ta pravi, da je pretruden in da mora nekoliko počivati. Toda preden leže, zapiše s čudodelnim perescem, naj spi dva dni skupaj tako, da ga ne bi mogel nihče vzbuditi.

Livarski mojster ga pride večkrat budit, ali vse zaman, mladenič spi kakor mrtev. Livec je v velikem strahu, da mu ne bode moči o dogovorjenem času dovršiti dela, in ako ga ne dovrši, izgubi glavo.

Dasi je delal dan in noč, vendar niti pol naročenega dela ni bilo narejenega do onega dne, ko bi moral dovršiti namizno orodje.

Pod noč se vzbudi mladenič in ko vidi mojstra svojega tako žalostnega, vpraša ga, kaj mu je. Mojster pa hodi zamišljen po delavnici

in mu niti ne odgovori. Šele ko ga vpraša mladenič iznova, odvrne mu: „Kako ne bi bil žalosten, še nekaj ur, in kralj pošlje po naročene stvari, a tega niti pol ni narejenega! Ti pa, katerega sem vzprejel samo zaradi dela, spal si, namesto da bi delal! — Delo torej ni storjeno, in jaz zapadem glavo!“

„Mojster, to se še vse lahko naredi!“ tolaži ga mladenič, gré v delavnico, zapiše s čudodelnim perescem, naj se hitro naredé najlepše žlice, vilice in nož, kakršnih še ni bilo videti, in da bodi napisana na namiznem orodju vsa povest o izgubljeni kraljčini in nje pravem rešitelju.

Kakor je zapisal, tako se zgodi. Potlej gré k mojstru in mu pové, da je kraljevo naročilo zvršeno. Naj le gré pogledat, ali mu je napravil po godu.

Silno se razveseli mojster in strmi, kako je mogel mladenič v tem kratkem času napraviti vse to. Hitro poroči kralju, da je že ustregel njegovemu naročilu.

Drugi dan je bil dan poroke. Preden gredo v cerkev k poroki, razgovarjajo se svatje o raznih dogodkih, katere so doživeli, napijajo nevesti in ženinu in ogledujejo zmajeve glave. Brata-rešitelja pa sta pripovedovala, kako sta iskala kraljčine, današnje neveste.

V tem zapazijo, da so žlice, vilice in noži popisani in da so na njih številke. Zložé jih po številkah in bero, kar je pisanega na namiznem

orodji. — Ko prebero vse, spoznajo, da se povest na namiznem orodju strinja s povestjo teh dveh bratov-rešiteljev izgubljene kraljičine, le s tem razločkom, da je pripovedka na namiznem orodju govorila o treh bratih in kakor se je res godilo vse.

Kralju se zdi vse to nekako sumljivo; zatoorej pošlje služabnika k livcu po onega, ki je izdelal namizno orodje. Livec pošlje pomočnika h kralju.

Mladenič vzame s sabo onih sedem zmajevih jezikov in gré h kralju.

Stopivši pred kralja, pokloni se mu dostojno, in vpraša, česa želi, ker je poslal ponj.

Zdajci ugleda mladenič med svati tudi svoja brata, katera sta silno presenečena, ko vidita najmlajšega brata, o katerem sta mislila, da ga ne bodeta videla še kdaj.

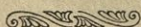
Kralj ga vpraša, odkod je in kdo je. Mladenič mu odgovori, da je njega življenje popisano na namiznem orodju.

Takoj je kralj prepričan, da je ta mladenič pravi rešitelj kraljičine; zatoorej ga vpraša, ali sta morda onadva njegova brata... »Nekdaj sta bila«, odgovori mladenič, »ali od tistih dôb, ko sta me pustila v brezdnu, nista več. Da sem pa jaz res pravi rešitelj, evo ti dokaza, tu so jeziki zmajevi, čigar glave sta prinesla brata.«

Pogledajo zmajeve glave, in tem so res jeziki porezani.

Kralj, uverjen, da je ta mladenič pravi rešitelj, razglasi njega za ženina, brata njegova pa veli usmrtiti. Sedaj tudi kraljičina pové, kako je morala priseči, da bode molčala o pravem svojem rešitelju.

Odložili so poroko za nekoliko dni in jo potem slavili tem sijajneje.

XII.

„Kikeriki, Jerica pa pod koritom leži!“

Jerica je bila sirota brez očeta in matere. Imela je hudobno mačeho, katera jo je zelo črtila in neusmiljeno ravnala ž njo. To pa največ zaradi tega, ker je bila Jerica mnogo lepša nego njena hči. Ta je pohajkovala, uboga Jerica pa je morala opravljati najtežja dela.

Vsak dan je morala rano zjutraj gnati kravo na pašo; a da ni bila na paši brez dela, zato je že skrbela hudobna mačeha.

Nekega jutra ji naroči, da mora do poldne izbrati mešanico kaše, ajde in prosa, ako tega ne stori, ne dobi jesti.

Ko prižene kravico na pašo, sede in jame izbirati zrna, ali delo je pretežavno, celo nemogoče! Plakati začne, ne vedoč, kaj bi storila. Približa se ji kravica in jo vpraša, zakaj se joka. Deklica

ji pové, kako težavno delo ji je naložila mačeha. — A kravica jo potolaži, rekoč: »Nič se ne jokaj! Ti bodeš pihala, jaz bodem dihala, in izbrano bode!«

In res, skoro je izbrano vse troje, in deklica žene vesela domov.

Nekega jutra, ko zopet žene kravico na pašo, stopa Jerica silno žalostna poleg nje. Tudi danes nese s seboj košek z različnimi zrnji, katera naj bi izbirala na paši.

Jerica prižene na pašo, sede in začne izbirati. Tudi danes ji pomaga kravica, in hipoma je izbrano vse. Ali Jerica ni nič bolj vesela, nego je bila prej, temuč zre zamišljena v kravico in jame naposled glasno plakati.

Kravica se ji približa in jo vpraša, zakaj plače. Ona ji odgovori: »Kako ne bi plakala, ko ne bo dolgo, da bodem morala sama izbirati ajdo od kaše.« In zopet zajoka. »Sinoči so se menili doma, da te pobijejo.«

»Nič ne plakaj«, reče kravica, »mene pobijejo, ti pa bodeš srečna! Tebe pošljejo vampe prat in snažit; ko jih razparaš, najdeš v devetogubu zlato in srebrno obleko, zlate čevlje in krasno kočijo!«

Ko se zmrači, žene Jerica domov, žalostna stopa poleg kravice, ker vé, da jo žene danes zadnjikrat.

D drugega dne res ubijejo kravo, in mačeha zapové Jerici, naj gré vampe prat.

Ko prereže devetogub, najde res v njem omenjene stvari, kakor ji je rekla kravica. Vse to spravi v bližnji studenec in se vrne domov z opranimi in očiščenimi vampi.

Pride nedelja. Jerica gré k studencu in se obleče v krasno, zlato obleko in obuje zlate čevlje, sede v kočijo in se odpelje v cerkev. Spotoma pa izgubi čevelj, ne da bi vedela.

Bogat gospod najde na cesti zlat čevelj in ga pobere. Sklenil je vzeti ono dekle, katera ga je izgubila, za ženo.

Zatorej gré od hiše do hiše in pomerja najdeni čevelj.

Tako pride v hišo, kjer živi sirota Jerica.

Ko tuji gospod razodene, da bode dotična njegova žena, kateri se čevelj prilega, skrije mačeha Jerico pod staro korito na dvorišču, svojo hčer pa privede pred tujega gospoda. Le-ta primerja čevelj domači hčerki na nogo; kar hipoma zapoje petelin:

„Kikeriki, kikeriki,
Jerica pod koritom leži!“

Starka gré iz hiše in zapodi petelina. Ali ker petelin le ne molči, vpraša tuji gospod, kaj to pomeni. Starka odgovori, da ni nič, da je petelin tako navajen. Toda tujec pravi, naj mu gredo pokazat to Jerico.

Ker neče starka ničesar slišati o Jerici, gré tujec sam na dvorišče in pogleda pod korito, kjer je spravljena uboga Jerica.

Tuji gospod pokliče Jerico in ji pomeri najdeni čevelj. Umeje se, da se ji prilega, ker je njen.

Teden dni pozneje se je praznovala poroka Jeričina v tisti vasi, toda ne v hiši mačehini.

Nevesta Jerica se je peljala k poroki v zlati opravi.

Na ženitovanje je povabila Jerica tudi svojo mačeho in nje hčerko, ali prišli nista.

00000519323

KAZALO.

	Stran
O Pavličku in vetru	1
„To je božje pa najino!“	13
Kako je neki hlapec svojemu gospodarju posvetil domov	19
Kako so pri nekem gradu pulili repo	24
Kravica, poberi vretence!	27
O štirih oreh	30
„Saj sem rekla, da mu goslij ne dajajte!“	33
„Te že vidim!“	37
O možu, ki ni vedel, da vse ve in zna	41
O razbojnikih in ujeti kraljičini	44
O izgubljeni kraljičini in čarodejnem zlatem perescu .	52
„Kikeriki, Jerica pa pod koritom leži!“	66

